

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANEAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Pavel Plachký

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANEAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

**Terciální prevence pachatelů sexuálně
motivovaných trestných činů a její účinnost**

(Tertiary offenders' precaution of sexually motivated delicts and its
effectivity)

AUTOR :	Pavel Plachký
VEDOUcí PRÁCE:	doc. JUDr. Jan Hejda, Ph.D
STUDIJNÍ PROGRAM:	B 7507 Specializace v pedagogice
STUDIJNÍ OBOR:	Sociální pedagogika, specializace bezpečnostně právní
DATUM ODEVZDÁNÍ:	31.3.2009

Zadání bakalářské práce

- NÁZEV PRÁCE:** Terciální prevence pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů a její účinnost
- ZADÁNÍ PRÁCE:** Cílem práce je zhodnotit, zda současná právní úprava v oblasti prevence recidivy pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů a její následná realizace dostatečně chrání společnost, nebo spíše dbá na to, aby nebylo zasahováno do základních lidských práv a svobod pachatelů těchto trestných činů
- JMÉNO STUDENTA:** Pavel Plachký
- ROČNÍK:** 3
- STUDIJNÍ PROGRAM:** B7507 Specializace v pedagogice
- STUDIJNÍ OBOR:** Sociální pedagogika
- SPECIALIZACE:** Bezpečnostně právní
- VEDOUCÍ PRÁCE:** doc. JUDr. Jan Hejda, Ph.D
- KATEDRA:** Společenských věd FM VŠE
- TERMÍN ZADÁNÍ:** 28. března 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma
„terciální prevence pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů
a její účinnost“

jsem vypracoval samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

Současně prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném
znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě
ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou
v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

České Budějovice, březen 2009

podpis studenta

Abstrakt (resumé)

Terciální prevence pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů a její účinnost

Ve své bakalářské práci se zabývám problematikou realizace výkonu zákonných možností v oblasti zabránění recidivy pachatelů nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů. Uvádím trestné činy splňující kritéria pro zařazení mezi sexuálně motivované trestné činy a blíže se věnuji těm nejzávažnějším. Dále se zabývám rozdělením a charakteristikami pachatelů tohoto druhu trestné činnosti. V závěru mé práce se pokouším navrhnout některé kroky, které by mohly vést k lepší ochraně společnosti před pachateli výše zmíněné trestné činnosti. Jako zdroj informací jsem zvolil odbornou literaturu, statistické údaje a rozhovor s odborníkem. Součástí mé práce je výzkum, ke sběru dat jsem použil dotazník.

Cílem práce je vytvořit komplexní přehled o problematice sexuálně motivované trestné činnosti

březen 2009

Poděkování

Za cenné rady, náměty, inspiraci a konzultační pomoc
bych chtěl poděkovat vedoucímu své práce panu

doc. JUDr. Janu Hejdovi, Ph.D

Obsah

Úvod.....	9
1 Sexuálně motivované trestné činy.....	11
1.1 Vražda.....	12
1.2 Znásilnění.....	15
1.3 Pohlavní zneužívání.....	17
2 Pachatelé sexuálně motivovaných trestných činů.....	20
2.1 Parafilní pachatelé.....	22
2.1.1 Sexuální deviace.....	23
2.1.1.1 Rozdělení sexuálních deviací.....	24
2.2 Neparafilní pachatelé.....	25
2.3 Pachatelé sexuálně motivovaných vražd.....	27
2.3.1 Kasuistika.....	31
2.4. Recidiva.....	32
3 Kriminologie.....	35
3.1 Penologie.....	36
4 Tresty a ochranná opatření.....	39
4.1 Tresty.....	39
4.1.1 Trest odnětí svobody de lege lata.....	40
4.1.2 Funkce trestu odnětí svobody.....	44
4.1.3 Věznice v České republice.....	47
4.2 Ochranná opatření.....	49
4.2.1 Ochranné léčení.....	52
4.2.1.1 Ochranné léčení sexuologické.....	54
4.2.1.2 Realizace ochranného léčení.....	56
4.2.2 Zabezpečovací detence.....	58
5 Biologická léčba.....	60
5.1. Farmakologická léčba.....	60
5.2. Kastrace.....	60
5.3. Stereotaktické operace.....	61
6 Probační a mediační služba.....	63
7 Navrhované kroky k zabránění recidivy.....	65
7.1. Možnost soudně nařídit kastraci.....	65

7.2. Možnost monitoringu pohybu.....	66
8 Rozhovor.....	67
9 Výzkum.....	71
9.1 Cíl výzkumu.....	71
9.2 Metodika výzkumu.....	71
9.3 Vyhodnocení dotazníku.....	71
Závěr.....	75
Použitá literatura.....	80
Seznam příloh.....	84

Úvod

Jeden z důvodů, který mě vedl k napsání této práce, byl jednak můj pocit, že se o problematice sexuálního násilí pouze hovoří a zákonodárná složka státu na ni žádným způsobem nereflektuje. Dalším důvodem volby tématu bylo mé hledání odpovědi na otázku, jak je možné, že sexuálně motivované trestné činy velmi často páchají osoby, které se obdobné trestné činnosti již dopustily. Stát měl tedy možnost opětovnému spáchání zabránit.

Sexuálně motivované násilí není novým fenoménem. Ve společnosti vždy bylo, je a bohužel bude. Sexuálně motivované trestné činy zdaleka nepatří k nejčastěji páchané trestné činnosti, spíše naopak. Ale pro své následky, především v oblasti psychiky, patří mezi nejzávažnější. S psychickými následky se oběť často marně vyrovnává po celý zbytek života.

Ochrana obyvatel před tím, aby se stali oběťmi trestné činnosti, by měla být prvořadým úkolem každého civilizované společnosti. Ať už je prevence kriminality (předcházení trestné činnosti) na sebelepší úrovni, asi nikdy se nepodaří tento nežádoucí jev ze společnosti zcela odstranit. Statistiky o trestných činech moje slova potvrzují. Různá preventivní opatření a programy mají své opodstatněné místo v boji proti kriminalitě. Podle mého názoru je u tak specifické oblasti, jakou je sexuálně motivované násilí, jejich vliv minimální. Z tohoto důvodu je velmi důležité, aby účelně fungovala tzv. „terciální kriminální prevence“. Ta se orientuje na jedince, kteří se již dopustili trestné činnosti. Jejím prvořadým cílem je předcházení kriminální recidivě uplatňováním trestní represe. Dle trestního zákona¹ má stát k tomuto účelu zákonné prostředky, kterými jsou tresty a ochranná opatření. Ve své práci se zaměřuji na ty, jejichž výkonem je omezen pobyt pachatele na svobodě (záměrně uvádím termín pachatele, ochranné opatření lze uložit i při upuštění od potrestání). Uvedené kritérium splňuje trest odnětí svobody, ochranné léčení, ochranná výchova a zabezpečovací detence. Vzhledem k zaměření své práce se ochrannou výchovou nezabývám.

Výkonem trestu odnětí svobody je sice téměř stoprocentně zaručeno, že pachatel skutečně bude od společnosti oddělen, ale pouze po určitou dobu (kromě výjimečného trestu odnětí svobody², ale i zde je možnost návratu do společnosti). Na

¹ zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplnění

² výjimečný trest - uveden v § 29 trestního zákona. Je to trest odnětí svobody nad patnáct do dvaceti pěti let a trest odnětí svobody na doživotí

výkon trestu odnětí svobody je třeba pohlížet nejen jako na odplatu společnosti za spáchaný trestný čin. Do popředí by měla vystupovat především jeho výchovná funkce.

V případě, že se pachatel dopustí trestného činu ve stavu nepřičetnosti, pod vlivem návykové látky nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou (sem zařazujeme i sexuální deviace³), může mu být soudem uloženo ochranné léčení. Z uvedeného vyplývá, že ochranné léčení je často nařizováno velmi nebezpečným pachatelům. Při jeho realizaci by měla být zaručena izolace pachatele. Vzhledem k tomu, že výkon ochranného léčení je realizován v psychiatrických léčebnách, nejsou útky pacientů v průběhu jeho výkonu výjimečným jevem.

Pachatelům, u nichž ochranné léčení selhalo, to znamená, že po jeho absolvování spáchali trestný čin, nebo pachatelům, u kterých nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení dostatečně chránilo společnost, je možné od 1. ledna 2009 uložit zabezpečovací detenci. Ta se bude vykonávat v tzv. detenčních ústavech. K uvedenému datu vstoupil v platnost zákon o výkonu zabezpečovací detence⁴, který upravuje vznik a fungování těchto ústavů. Ostraha těchto ústavů bude obdobná jako ve věznicích. Útěk by měl být tedy stejně obtížný jako útěk z věznice.

Ve své práci popisuji zákonnou úpravu ukládání a výkonu trestu odnětí svobody, ochranného léčení a zabezpečovací detence. Hodnotím jejich efektivitu v zabránění recidivy (opětovného spáchání trestného činu). Snažím se podat ucelený pohled na sexuálně motivované trestné činy a jejich pachatele. V neposlední řadě navrhuji kroky, které by podle mého názoru vedly ke snížení recidivy pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů.

Součástí mé práce je výzkum. Pomocí dotazníkové metody zjišťuji názor občanů na problematiku související se sexuálně motivovanou trestnou činností.

Můj pohled na danou problematiku je pohledem člověka, který se jí profesně nevěnuje. O to bylo těžší práci napsat. Zda se mi to obstojným způsobem povedlo, nevím, to ať posoudí čtenáři.

³ sexuální deviace – scestné zaměření pohlavní aktivity vedoucí k preferování nevhodných sexuálních objektů nebo způsobů ukájení

⁴ zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů

1 Sexuálně motivované trestné činy

Podle mého názoru je sexuálně motivovaný trestný čin, k jehož spáchání je nutné užití násilí, tím nejhorším, čeho se může člověk dopustit. Nejen pro svou fyzickou újmu, ale především pro újmu v oblasti psychiky, která je způsobena velkým zásahem do osobní integrity oběti, v oblasti tak intimní, jakou je sex.

Trestní zákon ve své současné podobě ani v jedné ze svých hlav (názvy jednotlivých skupin trestných činů) přímo neuvádí sexuální podtext. V připravované novele trestního zákona jsou některé sexuálně motivované trestné činy zařazeny do Hlavy III., Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.

Asi každého z nás při otázce na nejzávažnější trestný čin napadne vražda, u sexuálně motivovaných trestných činů tedy sexuálně motivovaná vražda. V současném znění trestního zákona je trestný čin vraždy zařazen do Hlavy VII, 2. oddílu zvláštní části trestního zákona, Trestné činy proti životu a zdraví. Sexuální motivace není v ustanovení § 219 explicitně uvedena, sexuální podtext můžeme zařadit do druhého odstavce písm. b) a h) – blíže se tomuto trestnému činu budu věnovat v další části mé práce.

Podle Chmelíka můžeme další sexuálně motivované trestné činy rozdělit do dvou základních skupin, první tvoří trestné činy se skutkovou podstatou, ve které jsou přímo uvedena jednání v mravnostní oblasti zakázaná, jedná se o trestné činy:

- **znásilnění podle § 241**
- **pohlavní zneužívání podle § 242 a 243**
- **soulož mezi příbuznými podle § 245**
- **obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku podle § 246**

zařazené do VIII. hlavy 2. oddílu zvláštní části trestního zákona, Trestné činy proti lidské důstojnosti.

Další sexuálně motivované trestné činy patřící do této skupiny jsou zařazené do Hlavy V., zvláštní části trestního zákona, Trestné činy hrubě narušující občanské soužití a patří sem :

- **kuplířství podle § 204**
- **šíření pornografie podle § 205**

- **přechovávání dětské pornografie podle § 205a**
- **zneužití dítěte k výrobě pornografie podle § 205b**

Duhou skupinu tvoří trestné činy páchané v souběhu s mravnostními trestnými činy, nebo trestné činy, které bezprostředně souvisejí s porušením práva na svobodné rozhodování o vlastním sexuálním životě, jsou to trestné činy:

- **obchodování s dětmi podle § 216a**
- **ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217**
- **svádění k pohlavnímu styku podle § 217a**

Trestné činy proti rodině a mládeži zařazené do Hlavy VI zvláštní části trestního zákona a dále Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti zařazené do Hlavy VIII. zvláštní části trestního zákona, 1. oddílu trestných činů proti svobodě:

- **omezování osobní svobody podle § 231**
- **zbavení osobní svobody podle § 232**
- **vydírání podle § 235**
- **zavlečení do ciziny podle § 233**
- **útisk podle § 237**

Daly by se uvést i další trestné činy, které mohou být páchany v souvislosti s mravnostními trestnými činy, ty však nejsou natolik typické a časté, aby splňovaly kritéria pro zařazení do uvedených dvou skupin.⁵

1.1. Vražda § 219

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až patnáct let.

(2) Odnětím svobody na dvanáct až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na dvou nebo více osobách,

⁵ Chmelík, J. a kol., Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita, , 1. vyd. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-739-6, s. 73-74

- b) zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem,
- c) opětovně,
- d) na těhotné ženě,
- e) na osobě mladší než patnáct let,
- f) na veřejném činiteli při výkonu nebo pro výkon jeho pravomoci,
- g) na jiném pro jeho rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání, nebo
- h) v úmyslu získat majetkový prospěch nebo v úmyslu zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin, anebo z jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky.

U trestného činu vraždy je možné za určitých podmínek uložit trest doživotí i při spáchání prvního skutku (na rozdíl od níže uvedených trestných činů znásilnění a pohlavního zneužívání)

Stávající paragrafové znění tohoto trestného činu je platné od 01.07.2002, novelizováno zák. č. 134/2002. Do 30.06.1990 bylo znění § 219 pouze „kdo jiného usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až patnáct let nebo trestem smrti. Podle mého názoru, zde byl velký nepoměr mezi horní hranicí trestní sazby, která byla příliš nízká a možností uložení trestu smrti. Současné znění s možností uložení výjimečného trestu je zcela určitě lepší. Otázka trestu smrti by byla na samostatnou bakalářskou práci. Já bych byl pro jeho znovuzavedení.

Jak jsem již výše uvedl, sexuální motiv vraždy můžeme spatřovat v písm. b), kdy vražedný útok musí být proveden s extrémně vysokou mírou brutality. Typický způsob takového útoku, je spojen s ubíjením oběti a nápadnější devastací jejího těla (např. vražda provedená nejprve zasazením většího množství bodných ran a poté škracením oběti). O trýznivý způsob vraždy půjde v případě, že je oběť vystavena bolestem na hranici snesitelnosti, trvajícím třeba i po kratší dobu, nebo je útok méně intenzivnější, ale zato déle trvajícím. Mezi pomalé usmrcování ve smyslu trýznivého způsobu mimo jiné patří pomalé rdoušení či přiškrcování, řezání břitvou na různých částech těla až do vykrvácení apod.⁶

Uvedené způsoby fyzického utrpení oběti jsou typické pro pachatele u nichž byla diagnostikována sexuální deviace – sadismus (viz kapitola 2.1.1.1).

Pod písmenem h) „v úmyslu zakrýt“ jiný trestný čin je typickým příkladem pachatel znásilnění podle § 241 tr. z, který se po činu rozhodne oběť zabít a tím jí

⁶ Šámal, P., Půry, F., Rizman, S., Trestní zákon – Komentář, 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-624-7, s. 1198

znemožnit jeho případnou identifikaci. K naplnění další části ustanovení písmena h) „zvlášť zavržení hodná pohnutka“ lze považovat jednání pachatele, které je „v příkrém rozporu s morálkou a svědčí o morální zvrhlosti, bezcitnosti, bezohledném sobectví a o naprosté neúctě pachatele k lidskému životu“⁷

Zde je nutné uvést, že jestliže pohnutka činu pramení ze sexuální úchytky, nelze v takovém případě usuzovat na zvláštní zavržení hodnost pohnutky. Naproti tomu je možno užít ustanovení o zvlášť zavržení hodné pohnutce v případě, že u pachatele jinak sexuálně normálního pohnutka vyplynula z jeho sexuální nevázanosti, zvrhlosti či zvrácenosti.⁸ Jinak řečeno, v případě, že pachatel trestný čin spáchá pod vlivem sexuální úchytky, nelze na něho aplikovat ustanovení o zvlášť zavrženíhodné pohnutce. To znamená, že mu nelze uložit trest dle druhého odstavce, tedy trest s vyšší trestní sazbou.

Tabulka č. 1 - statistický přehled sexuálně motivovaných vražd, celá ČR zdroj Policejní prezidium ČR⁹

Rok	Počet	Objasněno	Pod vlivem alkoholu	Recidivista	Věk do 15 let:	Věk 15 – 18 let
1994	17	15	8	6	0	4
1995	11	10	6	7	0	1
1996	5	5	2	3	0	2
1997	7	7	2	4	0	0
1998	5	4	3	3	0	2
1999	8	8	2	3	1	0
2000	4	3	0	2	0	0
2001	2	2	0	0	0	0
2002	5	5	1	3	0	0
2003	3	3	1	0	0	0
2004	2	2	1	1	1	0
2005	3	2	1	1	0	0
2006	0	0	0	0	0	0
2007	3	1	0	0	0	0

Od roku 1994 do roku 2007 bylo na území České republiky spácháno celkem 75 sexuálně motivovaných vražd, kdy nejvíce v roce 1994, což bylo podle mého názoru následkem amnestie presidenta republiky z roku 1993. V roce 2006 nebyla na

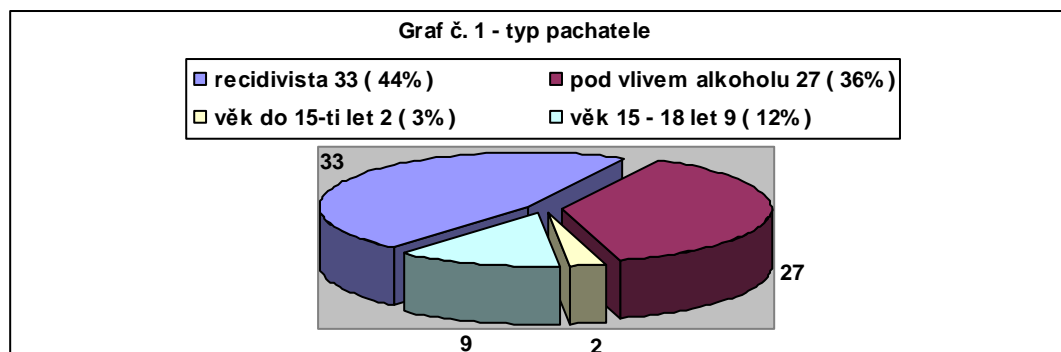
⁷ Šámal, P., Půry, F., Rizman, S., Trestní zákon – Komentář, 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-624-7, s. 1200

⁸ Šámal, P., Půry, F., Rizman, S., Trestní zákon – Komentář, 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-624-7, s. 1201

⁹ Statistický přehled sexuálně motivovaných vražd, Správa jihočeského kraje, /online/ 2008, dostupné na Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz>

území ČR spáchána žádná sexuálně motivovaná vražda. Pro mě dosti překvapující je objasněnost těchto trestných činů, kdy za sledované období 14-ti let byla v šesti letech stoprocentní. Celkem bylo objasněno 67 skutků, tedy 89% všech sexuálně motivovaných vražd.

Pachatel viz. graf č. 1

pachatel recidivista - za recidivistu je zde považován každý kdo byl před spácháním mnou sledovaného trestného činu pravomocně odsouzen za jakýkoliv trestný čin (§ 34 písm. j) tr. zákona (nemuselo tedy jít o předcházející sexuální delikt - to platí i pro níže uvedené údaje o pachatelích recidivistech).

1.2 Znásilnění § 241

(1) Kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí jiného k souloži nebo k jinému obdobnému pohlavnímu styku nebo kdo k takovému činu zneužije bezbrannosti jiného, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

(2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na osobě mladší než osmnáct let.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, nebo

b) spáchá-li takový čin na osobě mladší než patnáct let.

(4) Odnětím svobody na deset až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

Jak je výše uvedeno, i za tento trestný čin je možno uložit výjimečný trest. Trest odnětí svobody na doživotí je však možné uložit jen pachateli, který spáchal trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 4, opakovaně a byl již pro takový trestný čin potrestán. Totéž platí i pro níže uvedený trestný čin pohlavní zneužívání dle § 242 tr. zákona.

Stávající znění skutkové podstaty tohoto trestného činu je platné od 01.09.2006, novelizované zákonem č. 320/2006 Sb. K nejzásadnější změně skutkové podstaty tohoto trestného činu došlo novelou trestního zákona s platností od 01.05.2001, novelizováno zák. č.144/2001 Sb., kdy došlo k výraznému rozšíření předmětu útoku, tedy oběti a to v tom smyslu, že jí nemusí být pouze žena. Zároveň k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu dochází nejen při donucení k souloži, ale i k jinému obdobnému pohlavnímu styku, tímto se rozumí takové sexuální aktivity, které lze z hlediska intenzity zásahu do sexuální sféry oběti považovat za srovnatelné se souloží, např. orální a anální sex.¹⁰ To, že před touto novelou nebylo dle trestního zákona možné znásilnit muže, nepovažuji za tak velký problém. Je pro mne nepochopitelné, že nucený anální a orální sex nebylo možné kvalifikovat jako znásilnění, ale pouze jako trestný čin omezování osobní svobody a vydírání, u nichž byla výše trestní sazby menší než u trestného činu znásilnění.

Tabulka č. 2 - statistický přehled znásilnění, celá ČR – zdroj Policejní prezidium ČR¹¹

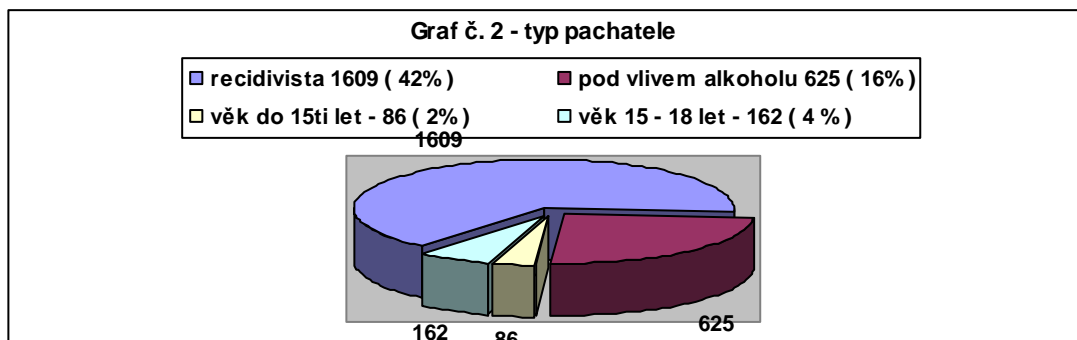
Rok	Počet	Objasněno	Pod vlivem alkoholu	Recidivista	Věk do 15 let:	Věk 15-18 let:	Žena
1995	726	582					
1996	678	564					
1997	655	530					
1998	675	541					
1999	634	527					
2000	500	409	60	153	15	20	0
2001	562	464	77	206	5	16	0
2002	653	503	79	235	9	15	0
2003	646	494	80	235	9	11	0
2004	687	508	77	242	16	24	0
2005	596	475	88	216	7	26	0
2006	530	404	69	173	5	21	0
2007	637	550	95	149	20	29	2

Tentokrát bylo sledované období od roku 1995 do roku 2007, v této době bylo spácháno celkem 8149 znásilnění, z toho objasněno 6551, což je 80 %. Od roku 2000 do roku 2007 bylo spácháno celkem 3807 znásilnění.

¹⁰ Jelínek, J., Sovák, Z., Trestní zákon s poznámkami a judikaturou, Praha: Linde, 2004, ISBN 80-7201-450-1, s.256

¹¹ Statistický přehled znásilnění, Správa jihočeského kraje, /online/ 2008, dostupné na Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz>

Pachatel viz. graf č. 2

1.3 Pohlavní zneužívání §242

(1) Kdo vykoná soulož s osobou mladší než patnáct let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na osobě svěřené jeho dozoru, zneužívaje její závislosti.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

V judikatuře je k odstavci 1 uvedeno, že „za jiný způsob pohlavního zneužívání jsou v praxi považovány intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených, jako např. ohmatávání prsou nebo pohlavních orgánů, líbání přirození apod., které směřovaly k sexuálnímu vzrušení pachatele.“ K odst. 2 „zneužití závislosti předpokládá stav, kdy poškozená osoba je v určitém směru odkázána na pachatele, a tím je omezena svoboda jejího rozhodování. Stačí faktický poměr závislosti, daný např. tím, že pachatel zneužitou osobu vychovává.“ Dále je zde uvedeno, že „k naplnění znaků tohoto trestného činu není třeba, aby při pohlavním zneužití osoby mladší patnácti let došlo u pachatele k pohlavnímu ukojení, stačí, jedná-li pachatel v pohlavním vzrušení ve snaze své vzrušení jakýmkoliv způsobem ukojit, aniž je při tom rozhodné, zda a do jaké míry takového ukojení dosáhne.“¹²

¹² Jelínek, J., Sovák, Z., Trestní zákon s poznámkami a judikaturou, Praha: Linde, 2004, ISBN 80-7201-450-1, s. 258 - 259

§ 243

Kdo zneužívá závislosti osoby mladší než osmnáct let nebo osoby svěřené jeho doзору, přiměje ji k mimomanželské souloži, nebo kdo takové osoby, zneužívá její závislosti, jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

Za osobu svěřenou doзору je považován stav, kdy má pachatel právo i povinnost na takovou osobu dohlížet a bdít nad ní. Typickým příkladem je manžel, který není rodičem dítěte, ale žije s ním ve společné domácnosti. Naplnění znaku „zneužití závislosti“ ve smyslu ustanovení § 242 a 243 tr. zákon předpokládá stav, kdy poškozená osoba je v určitém směru odkázána na pachatele a tím je omezena svoboda jejího rozhodování a právě tohoto nedostatku úplné svobody rozhodování pachatel využívá k realizaci svých záměrů.¹³ Rozdíl mezi zneužitím závislosti podle § 242 odst. 2 a § 243 tr. zák. je ve věku oběti. Ustanovení § 242 odst. 2 se týká osoby mladší 15-ti let. Obětí trestného činu pohlavního zneužívání podle § 243 může být osoba ve věku mezi 15 a 18 lety, tak i osoba dospělá, která je svěřena doзору pachatele. Klasickým příkladem osob starších 18-ti let svěřených doзору jiné osobě jsou osoby tělesně postižené, mentálně retardované apod.¹⁴

Tabulka č. 3 - statistický přehled pohlavní zneužívání ostatní (§ 242 odst. 1) celá ČR - zdroj Policejní prezidium ČR¹⁵

Rok	Počet	Objasněno	Pod vlivem alkoholu	Recidivista	Věk do 15 let	Věk 15-18 let	Žena
1995	951	870					
1996	1038	961					
1997	768	706					
1998	927	870					
1999	915	868					
2000	799	748	21	196	122	161	0
2001	812	767	22	206	136	142	0
2002	894	803	32	198	91	181	0
2003	778	694	18	198	106	159	0

¹³ Jelínek, J., Sovák, Z., Trestní zákon s poznámkami a judikaturou, Praha: Linde, 2004, ISBN 80-7201-450-1, s. 258 - 260

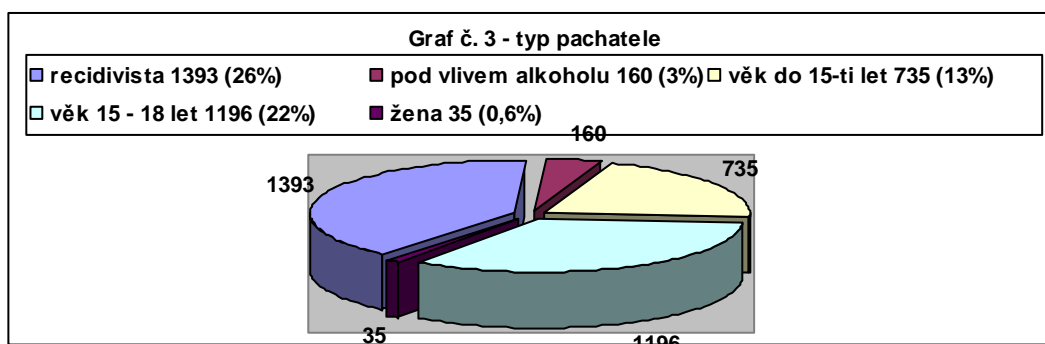
¹⁴ Chmelík, J. a kol., Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita, 1. vyd. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-739-6, s. 85

¹⁵ Statistický přehled pohlavní zneužívání ostatní, Správa jihočeského kraje, /online/ 2008, dostupné na Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz>

2004	686	609	15	174	72	125	0
2005	772	688	18	161	92	153	0
2006	630	556	17	136	60	139	0
2007	688	606	17	124	56	136	35

Opět bylo sledované období od roku 1995 do roku 2007, v této době bylo spácháno celkem 10658 uvedených trestných činů, z toho objasněno 9746, což je 91 %. Od roku 2000 do roku 2007 bylo spácháno 5471 těchto trestných činů.

Pachatel viz. graf č. 3

Tabulka č. 4 - statistický přehled pohlavní zneužívání v závislosti (§ 242 odst. 2, § 243) – celá ČR - zdroj Policejní prezidium ČR¹⁶

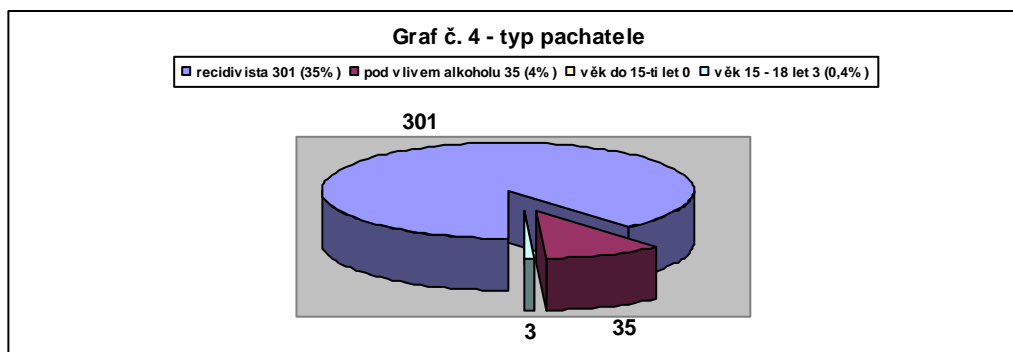
Rok	Počet	Objasněno	Pod vlivem alkoholu	Pachatel recidivista	Pachatel do 15 let	Pachatel 15-18 let	Žena
1995	258	243					
1996	278	268					
1997	224	222					
1998	477	474					
1999	196	192					
2000	141	140	9	46	0	0	0
2001	101	101	2	19	0	2	0
2002	117	108	3	44	0	1	0
2003	111	107	5	56	0	0	0
2004	114	109	10	50	0	0	0
2005	103	100	0	28	0	0	0
2006	100	97	5	37	0	0	0
2007	74	66	1	21	0	0	1

Opět bylo sledované období od roku 1995 do roku 2007, v této době bylo

¹⁶ Statistický přehled pohlavní zneužívání v závislosti, Správa jihočeského kraje, /online/ 2008, dostupné na Intranet PCR, <http://essk.pcr.cz>

spácháno celkem 2294 uvedených trestných činů, z toho objasněno 2227, což je 97 %. Od roku 2000 do roku 2007 bylo těchto trestných spácháno celkem 861. V jednom případě byla pachatelem žena.

Pachatel viz. graf č. 4

U případů, kdy se zneužívání děje v rodině, je nepochopitelné, že velmi často o tom vědí partnerky těchto pachatelů. Nejčastěji uváděné důvody, proč o tom policii neinformují, jsou strach z partnera nebo z rozpadu rodiny. Často bývají na partnerovi finančně závislé a upřednostňují existenční zabezpečení rodiny. Rovněž je častým důvodem neoznámení strach z reakce okolí a širší rodiny. Nevím, proč se na tento druh trestné činnosti nepamatuje v ustanovení § 168 tr. zákona a není trestné její neoznámení. Možná by převládl strach z vězení nad strachem z osobního či materiálního strádání po oznámení. Tresty by v těchto případech mohly být ve stejné výši jako u pachatele (podobně jako u účastenství - § 10 tr. zákona).

U sexuálně motivovaných trestných činů bývá častým jevem, že jsou páchany opakovaně, tedy sériově. Typickým příkladem jsou sérioví pachatelé znásilnění. V souvislosti s tímto je nutné uvést, že se u nás tresty nesčítají. Z uvedeného tedy vyplývá, že za určitých podmínek je v podstatě jedno, kolika znásilnění se pachatel dopustí, neboť bude potrestán podle nejtěžšího následku způsobeného jedním ze svých skutků. To, že spáchá více trestných činů, bude bráno pouze jako přitěžující okolnost při výměře trestu (§ 34 tr. zákona).

2 Pachatelé sexuálně motivovaných trestných činů

Pachatele sexuálně motivovaných trestných činů lze rozdělit na ty kteří trpí sexuální deviací – v literatuře je nejčastěji užíván pojem parafilní pachatelé a na ty, kteří se sexuálních deliktů dopouštějí v rámci osobnostní či sociální patologie - neparafilní pachatelé.

Zastoupení parafilních a neparafilních pachatelů se u jednotlivých trestných činů výrazně liší. Například z analyzovaného souboru 264 pachatelů, kteří se dopustily sexuálně agresivních trestných činů od omezování osobní svobody přes znásilnění k sexuálně motivované vraždě, byla pouze u 28 % souboru diagnostikována nějaká sexuální deviace.¹⁷

2.1 Parafilní pachatelé

U parafilních pachatelů je defekt většinou omezen na oblast sexuální motivace a sexuální socializace, přičemž jejich osobnostní vývoj většinou nevykazuje závažnější poruchy. Rovněž jejich profesionální, partnerská a sociální přizpůsobivost je proti neparafilním delikventům na mnohem větší úrovni.¹⁸

To je podle mého názoru jeden z důvodů nebezpečnosti těchto pachatelů, v literatuře jsou popisovány případy, kdy tito pachatelé žili nenápadným spořádaným životem a pak spáchaly těžký zločin.

Ze sociokulturního hlediska jsou dle výzkumu parafilní pachatelé v době spáchání trestného činu mladší (v průměru až o 10 let), mají vyšší vzdělání a inteligenci, méně předmanželských sexuálních zkušeností, začínají sexuálně žít později, mají tendenci k časnému ženění a menší sklon k užívání alkoholu a drog.¹⁹

Za základní znaky parafilního vývoje jsou považovány:

- Atypické zaměření a atypické chování v dětství. Setkáváme se nimi u jedinců s narušenou sexuální identifikací (transsexuálů²⁰, transvestitů²¹). I u parafiliků s deviací v aktivitě (viz. kapitola 2.1.1.1), lze někdy rozeznat některé výstražné signály, kdy např. u sadistů se v dětství často setkáváme s týráním

¹⁷ Netík, K., Sexuální delinkvence, sexuálně motivované vraždy, psychologický profil pachatele, Praha 1997, s. 9

¹⁸ Weiss, P., Sexuální deviace, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 212

¹⁹ Brichtín, S., Kolářský, A., Netík, K., Weiss, P., Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie, 1. vyd. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1996, ISBN 80-85121-16-6, s. 30

²⁰ transsexualismus - sexuální porucha projevující se zejména touhou být opačným pohlavím

²¹ transvestitismus - sexuální úchylka projevující se touhou žít nebo oblékat se jako opačné pohlaví

zvířat, u sexuálních agresorů se setkáváme se zvýšenou obecnou agresivitou.

- Odlišná náplň masturbačních fantasií a polučních snů, u nedelikventních parafiliků může být masturbace jedinou celoživotní sexuální realizací.
- Výskyt funkčních sexuálních poruch při zahájení heterosexuálních koitálních aktivit²² (především erektivní selhávání) nebo nápadně opožděný (avšak i velmi brzký) začátek sexuálních zkušeností.
- Velký časový odstup mezi prvním a druhým pohlavním stykem. U nedevariantních mužů je zjevná tendence opakovat styk co nejdříve, u parafiliků může být tato prodleva i několikaletá.
- Slabá motivace k obvyklým sexuálním aktivitám. Nezřídka se projevuje nízkou frekvencí pohlavních styků nebo vyhýbáním se erotickým situacím. Parafilní jedinci často racionalizují tento nedostatek motivace předstíranými zábrany, studem atd.
- Nedostatek sexuální empatie, parafilici jsou velmi často neschopni dekodovat erotické signály od ženy.
- Parcialistické zaměření. Na rozdíl od nedevariantních mužů, u nichž jsou při dotazu na upřednostnění částí ženského těla nejčastěji uváděny klín a prsa, u sadistů či sexuálních agresorů to jsou často hýždě a stehna, u pedofilů obličej apod.
- Absence hlubších citových vztahů. U parafiliků často chybí první platonické zamilování, později i prožitek „velké lásky“, někdy je rovněž přítomna neschopnost udržet osobně významný partnerský vztah.

Se zastoupením všech uvedených znaků se u konkrétního jedince setkáváme málokdy, avšak i výskyt některých z nich může vést k podezření na přítomnost nějaké poruchy. To platí i opačně, tedy i při zjištění některých výše uvedených znaků nemusí jít o parafilního jedince, např. dysfunkční potíže jsou časté při zahajování pohlavních styků u úzkostných neurotiků, neschopnost zamilování se často vyskytuje i u emočně nerozvinutých psychopatů atd.²³

²² koitus - soulož, pohlavní styk, kopulace

²³ Brichtcín, S., Kolářský, A., Netík, K., Weiss, P., Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie, 1. vyd. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1996, ISBN 80-85121-16-6, s. 33 - 34

2.1.1 Sexuální deviace

V literatuře se dále můžeme setkat s pojmy aberace, perverze, anomálie a nejčastěji parafilie (z. řeckého *para* – vedle, mimo a *philia* – láska). Oficiální definice sexuální deviace zatím neexistuje. Podle mne je nejvýstižnější a nejsrozumitelnější tato: „*scestné zaměření pohlavní aktivity vedoucí k preferování nevhodných sexuálních objektů nebo způsobů ukájení, které odporuje mravním a estetickým normám a zájmům společnosti a někdy přímo ohrožuje jiné osoby.*“²⁴

Podle Mezinárodní klasifikace nemocí MKN -10 jsou sexuální deviace zařazeny v kapitole Duševní choroby a poruchy chování do sekce Poruchy osobnosti a chování dospělých, pod kódem F 65 jako Poruchy sexuální preference – parafilie. Podle této klasifikace jsou parafilie charakterizovány sexuálními impulsy, fantasiemi nebo praktikami, které jsou neobvyklé, deviantní nebo bizarní.

Diagnostická kritéria parafilií podle MKN-10 jsou splněna za těchto podmínek:

- jedinec opakovaně prožívá intenzivní sexuální touhy a fantazie týkající se neobvyklých objektů nebo aktivit
- jedinec těmto touhám vyhoví, nebo je jimi citelně obtěžován
- preference je přítomna nejméně šest měsíců

Vnější projevy sexuálních deviací zahrnují širokou škálu aktivit, od neškodného a spíše jen společensky obtížného chování (exhibice, převlékání se do šatů opačného pohlaví) až po nejzávažnější trestné činy proti lidské důstojnosti, zdraví či životu.

2.1.1.1 Rozdělení sexuálních deviací

Deviace v aktivitě

Jsou charakterizovány jako poruchy ve způsobu dosahování sexuálního vzrušení a uspokojení. Uvádím pouze ty deviace pod jejichž vlivem může dojít ke spáchání těch nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů.

- **Patologická sexuální agresivita**

Vzrušení a uspokojení je dosahováno překonáváním odporu anonymního ženského objektu a minimalizací její kooperace (spolupráce). U sexuálních agresorů rozlišujeme dva typy: pravé sadisty a jedince, kteří při deliktu nesměřují ke koitu (pohlavnímu styku). U patologické sexuální agresivity není zřejmá žádná sadistická

²⁴ Weiss, P., Sexuální deviace, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 31

vloha, pachatelé obětí netrýzní a neprodłużují její utrpení. Tato deviace přesto patří vůbec k nejnebezpečnějším deviacím, z hlediska intenzity průniku do intimní, duševní či fyzické sféry oběti a to zvláště ve své nejnebezpečnější formě tzv. agresivním sadismu.

- **Agresivní sadismus**

Tito jedinci se vůči ženám dopouštějí sexuálně ofenzivního chování, přičemž se jich v nejširším slova smyslu dotýkají (jakkoli, kdekoli a čímkoliv). V době činu je u nich výrazná averze vůči projevům svobodné vůle oběti, směřují k rychlému znehybnění oběti, nikoliv k prodloužení mučení jako pravý sadista. Pro dosažení vzrušení tedy potřebují svou oběť před stykem, během něho či místo něho učinit nehybnou. Většina sexuálních vrahů patří do této kategorie sexuálních deviantů, a při svém činu jim většinou nejde primárně o zabití, ale znehybnění oběti. Někteří z nich po činu poškozují jejich genitál, uřezávají části jejich těla např. prsa a poté s nimi masturbují či je dokonce pojídají jedná se o tzv. nekrofilní sadismus. Téměř v polovině případů na sebe pozdější sexuální vrah upozorní nějakým méně závažným sexuální deliktem.

- **Sadismus**

Vzrušení je dosahováno dominací, totální kontrolou objektu. Sadista je vzrušován fyzickým a duševním utrpením oběti a pocitem, že oběť je plně v jeho moci.

Deviace v objektu

Jedná se o kvalitativní poruchy sexuální motivace charakterizované neadekvátním zaměřením erotické touhy, tedy tím, na jaký objekt, je orientována sexuální apetence.²⁵ Deviací v objektu je rovněž velmi mnoho, prakticky cokoliv může být objektem erotické touhy, já se dále bude věnovat pouze pedofilii.

- **Pedofilie**

Erotické zaměření na objekty v předpubertálním věku (tedy na chlapce a dívky bez znaků dospívání), nejčastěji bývají ve věku 5-12 let. Pedofilové preferují jak fyzickou nezralost objektu, tedy nepřítomnost sekundárních pohlavních znaků (chybění pubického ochlupení a prsů u dívek, u homosexuálních pedofilů i nepřítomnost ejakulace), tak i jeho dětské chování (spontánnost, nevinnost,

²⁵ Chmelík, J. a kol., Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita, 1. vyd. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-739-6, s. 148 - 166

důvěřivost, závislost). U mužů zaměřených na dospívající dívky, tedy na dívky se znaky pohlavního dospívání, mluvíme o hebefilii, u mužů zaměřených na dospívající hochy o efebofilii. Svět dětí je dle odborníků pravým pedofilům blízký, cítí se v něm dobře a bezpečně, dětem rozumí a jsou v dětském kolektivu většinou velmi dobře přijímáni. Často se uplatňují v zaměstnáních v nichž jsou v kontaktu s dětmi. Pokud nepodlehnu svým sexuálním pohnutkám, mohou být právě pro porozumění dětskému světu velmi úspěšnými učiteli, skautskými vedoucími, trenéry či autory knih pro děti, přičemž ani jejich nejbližší okolí netuší, že jsou jejich aktivity motivovány sexuální deviací.²⁶

To, že to pedofilové s dětmi určitě umí, potvrzuje fakt, že velké množství těch nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů páchaných na dětech začíná tím, že jsou děti osloveni přímo na ulici. Je asi velmi těžké přemluvit na ulici oslovené dítě, aby neznámého člověka někam dobrovolně následovalo. Bohužel se opravdu stává, že děti s tím „hodným“ pánem odcházejí. Záminky jsou různé, pomoc při hledání pejska, přečtení vizitky na zvoncích, poponesení nákupní tašky atd. Podle některých psychologů je problém v tom, že si děti pod vlivem pohádek představují zlo jako trojhlavou saň či nějakého skřeta a to ten hodný pán, jenž je oslovil na ulici, není.

2.2 Neparafilní pachatelé

Pro neparafilní pachatele jsou typické problémy v oblasti osobnostních rysů a vývojových faktorů podmiňujících jejich celkovou sociální maladaptaci²⁷ (dysfunkčnost nukleární rodiny²⁸, obecná kriminalita, partnerské a profesionální maladaptace, defektivita v mezilidských vztazích).²⁹

Neparafilní pachatele lze je rozdělit do několika skupin:

- Sociosexuálně a psychosexuálně nezralí muži, kteří se z důvodů nedostatečné interiorizace³⁰ společenských norem sexuálního chování, vysoké hladiny sexuálního napětí, nebo pro nedostatečnou schopnost u sexuálního objektu

²⁶ Chmelík, J. a kol., Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita, 1. vyd. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-739-6, s. 168

²⁷ maladaptace – porucha přizpůsobování, problémové silně konfliktní až patologicky nepřizpůsobivé chování ve společnosti

²⁸ nukleární rodina - otec, matka a jejich děti

²⁹ Weiss, P., Sexuální deviace, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 212

³⁰ interiorizace – zvnitřnění, přijetí zkušenosti do psychiky

rozlišit věk či pohlaví, mohou dopustit deliktů nejrůznějšího charakteru – od sexuálního zneužívání až po sexuálně motivovanou vraždu

- Muži, u nichž jsou sexuální delikty podmíněné situačně, např. pod vlivem alkoholu, či určitým podílem oběti na trestném činu.
- Hypersexuální jedinci se sníženou volní kontrolou, u nichž se nejčastěji setkáváme s delikty sexuálně agresivního nebo hebefilního³¹ charakteru.
- Jedinci se sníženou schopností racionální kontroly podmíněnou vrozeným či získaným defektem ve sféře rozumových schopností, jedná se především o mentálně retardované nebo encefalopatické³² jedince mladšího věku nebo o starší muže s degenerativním poškozením CNS (centrální nervové soustavy), u těchto pachatelů se nejčastěji setkáváme s delikty pedofilního, hebefilního nebo exhibicionistického charakteru.
- Psychotici pod vlivem duševní choroby, dopouštějí se sexuálních deliktů nejrůznějšího druhu, tvoří však pravděpodobně nepatrný zlomek v celkovém objemu sexuální kriminality.
- Jedinci s psychopatickou strukturou osobnosti (jedinci s poruchou osobnosti), nejčastěji jde o pachatele s rysy nezdrženlivosti, tedy s tendencí okamžitě vyhovět svým pudovým impulsům, jejich sexuální trestná činnost obvykle vykazuje velkou agresivitu.³³

Považuji za důležité, uvést rozdíl mezi psychotikem a psychopatem:

- Psychotik - pod psychózy (tj. onemocnění psychotiků) se řadí především schizofrenie, schizoafektivní a afektivní poruchy. Psychotik je, zjednodušeně řečeno, člověk, žijící ve svém vlastním světě, obtížně rozlišující představy a realitu, do značné míry velmi zranitelný. Laicky řečeno, většina osob, páchajících trestné činy pod vlivem psychózy, si neuvědomuje závažnost svého jednání a nemalé procento těchto osob se může, budou-li pravidelně brát léky, zcela uzdravit.
- Psychopat - s psychopaty je situace problematičtější. Nejde u nich ani tak o onemocnění, jako o poruchu osobnosti (tj. psychopatii), jejímž hlavním

³¹ hebefilie – erotické zaměření na dospívající dívky

³² encefalopatictí jedinci – jedinci s prokázaným drobným poškozením mozku, získaným v době před, při nebo časně po porodu.

³³ Brichtín, S., Kolářský, A., Netík, K., Weiss, P., Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie, 1. vyd. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1996, ISBN 80-85121-16-6, s. 35 - 36

znakem bývají maladaptivní povahové rysy. Většinou si v logické rovině uvědomují důsledky svých činů, ale protože postrádají empatii či sociální cítění, nevnímají jejich dopad na jiné lidské bytosti.³⁴

2.3 Pachatelé sexuálně motivovaných vražd

Jak jsem výše uvedl, nejzávažnějším trestným činem je bezesporu vražda, a proto se podrobněji bude věnovat právě pachatelům sexuálně motivovaných vražd..

Ze sexuologického hlediska lze charakterizovat dva základní druhy sexuálních vražd. Při prvním je oběť útokem skolena nebo přímo usmrcena a pak je s ní sexuálně manipulováno – typické pro agresivní sadisty. Při druhém je napadena, zastrašena a týrána (nejednou pachatel odkládá dosažení orgasmu co nejdéle, právě z důvodu sledování jejího utrpení) a poté teprve usmrcena – tento způsob je typický pro pravé sadisty.³⁵

Pachatelé sexuálně motivovaných vražd se zabývá publikace Sexuální delikvence, sexuálně motivované vraždy, psychologický profil pachatele, jenž byla dokončena v roce 1997 pod vedením PhDr. Karla Netíka, Csc. V této práci je analyzována dokumentace objasněných sexuálně motivovaných vražd v rozmezí 15-ti let. V rámci výzkumného šetření byl shromážděn soubor 60-ti sexuálních vražd sestávající z 59 mužů a jedné ženy. Tito pachatelé zavraždili anebo se pokusili zavraždit celkem 71 obětí, z toho 4 muže a 67 žen.

Věk v době činu

Tabulka č. 5 – věk pachatelů v době spáchání vraždy

	Věkové skupiny				
	15 - 17 let	18 - 20 let	21 - 30 let	31 - 39 let	40 a více let
počet (%)	10 (17%)	17 (28 %)	18 (30 %)	10 (17 %)	5 (8 %)

Průměrný věk pachatele v době činu byl 25 let.

Rodinný stav

Svobodní jedinci jednoznačně převládají, celkem jich je 44, tedy (74 %) souboru. Rozvedených bylo celkem 8, tj. 13 % souboru, stejné množství ženatých (13 %).

³⁴ Novodobí věštcí, aneb o psychologickém profilování pachatelů trestných činů, Třetí pól, /online/ 2008, dostupné na <http://www.tretipol.cz/index.asp>

³⁵ Chmelík, J. a kol., Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita, 1. vyd. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-739-6, s. 155

Úroveň vzdělání

13 pachatelů (22 %) absolvovalo nebo nedokončilo zvláštní školu, 24 pachatelů (40 % souboru) mělo základní vzdělání, z nichž 4 studovali v době zadržení střední školu, 20 pachatelů (33 %) se vyučilo, jeden pachatel měl středoškolské a dva vysokoškolské vzdělání, tj. celkem 5 % souboru.

Mentální úroveň

Tabulka č. 6 - rozložení IQ

	Mentální úroveň - IQ					
	nad 120 nadprůměr	110-119 lehký nadprůměr	90 - 109 průměr	80 - 90 podprůměr	70 - 80 hraniční defekt	69 a méně defekt
počet osob	6 (11 %)	5 (9 %)	24 (43 %)	12 (21 %)	6 (11 %)	3 (5 %)

Nepotvrzuje se jednoznačně tvrzení některých odborníků o obecně nižší inteligenci této skupiny pachatelů.

Výchova

Nadměrně přísná výchova ze strany matky nebo otce byla zjištěna celkem u 7 pachatelů (12 %). Nadměrně liberální³⁶ výchova pak u 2 pachatelů (3 %). Výchova bez zjevných poruch u 21 pachatelů (36 %), nedůsledná výchova u 24 (41 %). Pouze tři pachatelé byli po většinu svého dětství vychováni v instituci (5 %). V jednom případě konstatovali znalci nadměrně ochrannou matku a nepřátelského otce (2 %) a v jednom případě byl styl výchovy nezjištěn (2 %).

Zaměstnání

Nezaměstnaných bylo 10 pachatelů (17 %), 30 pracovalo v dělnických profesích (50 %), 6 pachatelů v době zadržení studovalo na střední škole (10 %), 5 navštěvovalo učňovské zařízení (8 %), 6 pak v různých - kvalifikovaných - profesích typu asistenta, technologa apod. (10 %) Zaměstnání třech pachatelů (5 %) se nepodařilo zjistit.

Věk začátku kriminální kariéry

Jedná se o věk prvních problémů s policií, bez ohledu na to, zda byl jedinec následně soudně potrestán či nikoli. Plných 70 % zkoumaných sexuálních vrahů se ve své

³⁶ liberální - svobodomyšlný, nezaujatý, velkorysý, umírněný

minulosti dostalo do konfliktu s policií. 57 % souboru, tj. téměř dvě třetiny pachatelů začalo svou kriminální kariéru v raném věku (do 18 let).

Tabulka č. 7 - věk prvních problémů s policií (netýká se aktuální trestné činnosti)

	Věk v letech				
	méně než 15	15 - 17	18-20	21 a více	dosud bez
počet osob	16 (27 %)	18 (30 %)	6 (10 %)	2 (3 %)	18 (30 %)

Plných 70 % zkoumaného souboru sexuálních vrahů se dostalo do konfliktu s policií již před spácháním sexuální vraždy.

Kriminální recidiva

34 pachatelů (57 %), tj. o málo více než polovina souboru sexuálních vrahů byla v minulosti minimálně jednou soudně trestána.

Poruchy osobnosti

Téměř celý soubor sexuálních vrahů (56 osob, tj. 93 %) vykazuje známky asociální poruchy osobnosti. Z nich 18 pachatelů (30 % souboru) má tuto poruchu méně vyjádřenou, což vedlo znalce k diagnostickému závěru anomální osobnosti. U jednoho pachatele byla diagnostikována nezralá osobnost (2 %) a u tří normální osobnost (5 %).

Prakticky všichni sexuální vrazi jeví známky asociální poruchy osobnosti - psychopatie

Sexuální deviace

Pouze u 19 osob souboru sexuálních vrahů nebyla znalci diagnostikována sexuální deviace (32 % souboru).

Tabulka č. 8 - typ sexuální deviace

	Typ sexuální deviace				
	patol. sex. agresivita	sadismus	transsexualita	pedofile	bez sexuální deviace
počet osob	11 (19%)	27 (45%)	1 (2%)	2 (3%)	19 (32%)

U většiny pachatelů souboru sexuálních vrahů byla znalci diagnostikována sexuální deviace (68 %). Převládá sadismus a patologická sexuální agresivita (celkem 64 %). Jediná žena v souboru byla diagnostikována jako transsexuálka. Téměř třetina souboru byla shledána jako nedevariantní.

Většina zkoumaných pachatelů sexuálních vražd jeví známky sexuální deviace, téměř polovina její nejnebezpečnější formu, sadismus.

Pachatel pod vlivem alkoholu

Ve 42 případech, tj. v 59 % byli pachatelé v době páchaní trestného činu pod vlivem alkoholu, ve 28 případech (39 %) nikoli a v jednom případě (1 %) nebylo možno ovlivnění psychiky pachatele alkoholem zjistit.

Více než v polovině případů sexuálně motivovaných vražd byli pachatelé při jejich páchaní pod vlivem alkoholu.³⁷

Na základě výše uvedených údajů bychom mohli zhotovit profil typického pachatele sexuálně motivované vraždy.

Svobodný muž ve věku 25 let, který absolvoval pouze základní školu, má průměrné IQ a pracuje v nějaké dělnické profesy. Jeho výchova byla nedůsledná. Do konfliktu s policií se poprvé dostal ve věku mezi patnáctým a sedmnáctým rokem. Sexuálně motivovaná vražda nebyla jeho prvním trestným činem. V minulosti již byl minimálně jednou soudně trestán. Vykazuje známky asociální poruchy osobnosti a trpí sexuální deviací – sadismem. V době spáchání vraždy byl pod vlivem alkoholu.

2.3.1 Kasuistika „spartakiádní vrah“ Jiří Straka

Asi nejznámějším sexuálním vrahem posledních let je tzv. spartakiádní vrah Jiří Straka. Ve věku 16 let napadl v době od 17. února do 16. května 1985 celkem 11 žen (všechny skutky byly spáchány v Praze). Tři ženy jeho útok nepřežily. Na dvou ženách se o vraždu pokusil. Motivem jeho útoků byla abnormální sexuální agresivita se sklonem k sadismu. Kromě těchto útoků byl souzen také pro pět skutků znásilnění, tří loupeže a šest krádeží. Všechny vraždy, které Straka spáchal, vyvolaly značný neklid pražských žen a zvláště pak žen mimopražských, které se měly zúčastnit nácvičku spartakiády. Z tohoto důvodu je také nazýván "spartakiádním vrahem". Jako mladistvý byl Jiří Straka odsouzen k nejvyššímu možnému trestu, který mu mohl být uložen - odnětí svobody v trvání 10 let. Zároveň mu bylo uloženo ochranné psychiatricko - sexuologické léčení. Pokud by byl v době činu o dva roky starší, byl by zřejmě odsouzen k trestu smrti.

³⁷ Netík, K. a kol., Sexuální delinkvence, sexuálně motivované vraždy, psychologický profil pachatele, Praha 1997, s. 24 - 31

Jiří Straka pocházel ze tří sourozenců a z úplné a spořádané rodiny. Otec byl zedníkem, který často pracoval v zahraničí a matka skladovou dělnicí. Převážně byl vychováván matkou, která byla na něho přísná. Často byl za různé přestupky tělesně trestán. Přestože měl nadprůměrné inteligenční schopnosti (IQ = 125), základní školu absolvoval s průměrným prospěchem.

Jak je výše uvedeno, Straka napadl celkem 11 žen, já zde uvádím jen ty útoky po při nichž došlo k usmrcení oběti.

Dne 8. dubna 1985 zezadu napadl 23 letou ženu a začal ji škrtit až upadla do bezvědomí. Odtáhl ji mimo cestu mezi stromy a křoví. Protože se začala hýbat, nacpal ji do úst hlínu a listí. Pak ji svlékl a vykonal na ní soulož. Protože po násilné souloži ještě vykazovala známky života, listím ji ucpal nosní dírky a do úst ji přidal hlínu, kamení a nakonec i kalhotky. Než z místa činu odešel, oběť otočil na břicho, z krku ji strhl stříbrný řetízek a zaházel listím. Šaty oběti prohledal. Našel pouze zapalovač, který si ponechal. Řetízek pak nosil na svém krku. Dne 4. května 1985 na stanici Sokolovské nasedl do tramvaje a jel směrem na Hloubětín. Z tramvaje s ním vystoupila 30letá lékařka. Ve vzdálenosti 10 metrů ji začal sledovat a když došla k méně frekventovanému místu, zezadu ji chytil za krk a zatáhl ji za blok domů. Protože se žena usilovně bránila, vzal do ruky její botu a podpatkem ji několikrát udeřil do hlavy až upadla do bezvědomí. Pak ji svlékl a vykonal na ní soulož. Když zjistil, že se žena z bezvědomí probírá, klekl ji na krk, z podprsenky utrl ramínko a omotal jí ho kolem krku. Pod krkem pak udělal dva uzle. Ženě pak z kabelky a igelitové tašky odcizil 200,- Kčs a cigarety. Ostatní věci zahodil. Pak odjel tramvají zpět do města a odtud pak ranním vlakem do učiliště. Tehdejšímu prokurátorovi uvedl, že ramínko podprsenky utahoval velkou silou, protože ji chtěl zabít, aby ho "neprozradila". Poslední vražedný útok Jiří Straka provedl 16. května 1985. Doma si vzal 70 cm dlouhý provaz a matce řekl, že odjíždí do internátu. Zatím se potuloval po Praze. V nočních hodinách chodil po Dejvicích. Poblíž parku potkal 30letou ženu a opět ji začal sledovat. Po chvíli zaútočil. Zezadu ji chytil za krk, vtáhl ji do domu a pak do sklepa. Tam ji položil na zem a stáhl ji krk připraveným provazem. Pak ji svlékl a vykonal na ní soulož. Žena chroptěla, hýbala se, ale aktivně se nebránila. Proto ji páskem jejího svetru stáhl krk. O šest dnů později byl v učilišti zatčen. Více než stovka výsledků, znaleckých posudků a dalších šetření dokazovalo, že Jiří Straka - pokud by nebyl zatčen - vraždil by znovu.

Jiří Straka při vyšetřování svých skutků spolupracoval a podrobně a ochotně

popisoval jednotlivé útoky, aniž by pociťoval jakoukoliv lítost. Podle psychiatrů byla jeho zvláštní vlastností úplná amorálnost a absence citu, přičemž ve zjištěném rozsahu jsou tyto vlastnosti vzácné i u jiných dospělých pachatelů vražd. Strakovu nebezpečnost zvyšovala velmi dobrá inteligence, rychlá orientace, pohotové jednání, nebojácnost, dobré tělesné vybavení a klamný zevnějšek (v době činu 16 let). V květnu 1994 byl Straka z vězení propuštěn (díky amnestii prezidenta Václava Havla o rok dříve) a umístěn do uzavřeného sexuologického oddělení psychiatrické léčebny v Praze - Bohnicích, kde se podroboval ochranné psychiatrické a sexuologické léčbě. Ještě ve věznici se podrobil kastraci (dle dostupných informací musel kastraci postoupit poté, co byl napaden spoluvězni a tito mu poranili genitálie). Stereotaktickou operaci (chirurgický zákrok na mozku) však odmítl. Na základě rozhodnutí soudu byla Jiřímu Strakovi zrušena ústavní léčba a 24. prosince 2004 byl z psychiatrické léčebny propuštěn³⁸

Podle dostupných informací je Straka stále na svobodě a do současné doby žádný trestný čin nespáchal. Tento případ je podle mého názoru dalším důkazem o účinnosti kastrace (viz. kapitola 5).

2.4 Recidiva pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů

Recidiva (z lat. *recidivus*, opakující se) označuje, že člověk (recidivista) opakovaně upadl do nějaké nežádoucí situace, typicky do nemoci, závislosti nebo zločinu.³⁹

Recidiva je dle odborníků a především dle laické veřejnosti měřítkem úspěšnosti všech opatření směřujícím k zabránění tohoto negativního jevu. Při zkoumání recidivy se však setkáváme s komplikacemi, které výrazným způsobem snižují validitu (spolehlivost) získaných dat. Pokud použijeme jako její indikátor znovu odsouzení za sexuální delikt, postihneme pouze tzv. kriminální recidivu (tedy tu její část, o níž se dozvíme). Skutečný výskyt i frekvence recidivního chování jsou mnohem vyšší. Právě u trestných činů typu sexuálního zneužívání a znásilnění je latentní (skrytá) kriminalita velmi vysoká.

Co se týče pacientů s nařízeným ochranným léčením (viz. kapitola 4.2.1), hraje

³⁸ Jiří Straka, /online/ 2009, dostupné na <http://www.vpsmvbrno.cz/muzeumzla/straka/straka.html>

³⁹ Recidiva, Wikipedie, otevřená encyklopedie, /online/ 2008, dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Recidiva>

důležitou roli při sledování recidivy doba uplynulá od léčby. Ze statistického hlediska lze očekávat znovudsouzení za sexuální delikt asi u 18 % pacientů za pět let od propuštění, u 22 % za deset a u 26% za patnáct let od propuštění. Např. u sledované skupiny pedofilních delikventů byla po dvou letech zjištěna recidiva pouze u 5,5% pacientů, po čtyřech letech však až u 25% pacientů, pro srovnání u neléčených delikventů to bylo ve stejném časovém období 12,5% a 64,3%.⁴⁰

Pro představu uvádím, že psychiatrickými léčebnami ve kterých bylo specializované oddělení zaměřené na výkon ochranného léčení sexuálních delikventů, a to psychiatrická léčebna Horní Beřkovic, Praha – Bohnice a Kosmonosy, prošlo do června 1995, kdy bylo katamnestické⁴¹ sledování provedeno, celkem 953 pacientů. Z diagnostického hlediska šlo především o pedofily – 33%, exhibicionisty – 27% a sexuální agresory 26%. Kriminální recidiva v oblasti sexuálně motivovaných trestných činů byla zaznamenána u 163 propuštěných – tj. 17,1% léčených. Během léčby požádalo o chirurgickou kastraci 84 pacientů – 8,8% léčených, především sadistů, sexuálních agresorů a pedofilů. U pacientů, jenž požádali o kastraci, se recidiva nevyskytla vůbec.⁴²

V souvislosti se zabráněním recidivního chování, jsou mimo běžné metody léčby, hledány nové možnosti, jak společnost chránit před sexuální kriminalitou. Jednou z těchto cest, eticky však velmi diskutabilní, je informování sociálního okolí o propuštění pachatele z výkonu trestu a o tom, že se jedná o sexuálního delikventa. V celkem 30 amerických státech jsou veřejně publikovány jejich podobizny (zvláště pedofilů) se jménem, adresou a s informací o deliktu za který byli odsouzeni. Tyto informace jsou přístupné na internetových stránkách. Argumentem pro takto radikální opatření je pro jeho zastánce především předpoklad, že poskytuje rodičům možnost lépe chránit své děti před zneužitím veřejnou kontrolou potenciálního pachatele i tím, že on sám si uvědomuje, že je pod bedlivým dohledem. Odpůrci veřejné publikace však upozorňují na možnost, že toto opatření ještě více nutí pachatele skrýt se, stáhnout se „do podzemí“, a tím se naopak ještě účinněji vyhýbat kontrole ze strany policie a nakonec i veřejnosti. Navíc toto opatření může přispět i k falešnému pocitu bezpečí u rodičů, kteří umožní svému dítěti být ve společnosti cizího člověka, jenž sice není ve internetovém seznamu pachatelů, nicméně

⁴⁰ Weiss, P., Sexuální deviace, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 298 - 299

⁴¹ katamnéza – zjištění nebo zjišťování stavu vývoje pacienta po léčbě v určitém časovém odstupu

⁴² Weiss, P., Sexuální deviace, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 303

samozřejmě může dítě i přesto zneužít. K publikaci osobních údajů těchto pachatelů se skepticky stavějí především odborníci – 80 % z nich pochybuje, že by toto opatření mohlo pomoci snížit počet zneužitých dětí, 70 % se domnívá, že vytváří falešný pocit bezpečí, a 60 % odborníků se myslí, že jedinci ze seznamu se mohou stát terčem diskriminace ze strany okolí.⁴³

⁴³ Weiss, P., *Sexuální deviace*, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 295-296

3 Kriminologie (z lat. *crimen*, zločin, trestný čin)

Je věda o zločinnosti (kriminalitě), o jejích pachatelích, obětech a o její prevenci. Zločinnost jako fenomén zkoumaný kriminologií má jak aspekty společenské i osobnostní. Tedy sociologické, psychologické, psychiatrické, pedagogické a jiné, a proto je naukou na pomezí několika vědních disciplín – naukou multidisciplinární. Kriminologie zkoumá zločinnost, její formy, vývoj a souvislou problematiku jako reálný fenomén, je tedy vědou empirickou. Pramenem kriminologického poznání není trestní právo s jeho definicemi jednotlivých druhů trestných činů.⁴⁴

Předmětem kriminologie a jejího zkoumání je v první řadě zločinnost (kriminalita). Kriminologická zkoumání jsou orientována na popis kriminality, jejich forem, jejího stavu a tendencí, ale i jejich pachatelů a obětí (kriminální fenomenologie). Dále směřují kriminologické výzkumy ke zjišťování souvislostí, z nichž je možné usuzovat na příčinná spojení určitých jevů, tj. poznávání příčin kriminality cestou interpretace nashromážděných faktů (kriminální etiologie). Při zkoumání etiologického mechanismu vzniku kriminality se často ukazuje nezbytným rozšířit předmět pozornosti kriminologie i na jiné sociálně patologické jevy, alkoholismus, nealkoholová toxikomanie, prostituce, rozvodovost, sebevražednost a jiné jevy. Ty často představují předpolí či podhoubí zločinu nebo jsou alespoň jeho průvodními jevy. Za součást předmětu kriminologie se většinou považuje i problematika oběti trestného činu – viktimologie.⁴⁵ Poslední částí kriminologie je nalézání opatření k předcházení kriminalitě, k prevenci kriminality (kriminální prevence).⁴⁶

V souvislosti se zaměřením své práce se kriminální prevencí budu zabývat podrobněji.

Prevence kriminality je chápána jako záměrné, plánovité a koordinované působení na příčiny a podmínky, které vedou k jejímu páchání, a to s cílem odstranit je, nebo alespoň výrazně omezit.⁴⁷

⁴⁴ Novotný, O., Zapletal, J., a kol., *Základy kriminologie*, Univerzita Karlova, Praha, 1996, ISBN 80-7066-821-0, str. 7

⁴⁵ viktimologie - zabývá se osobností oběti trestného činu, její rolí v odhalování trestných činů, způsoby jak obětem pomoci a jak se vyhnout poškození trestným činem

⁴⁶ Novotný, O., Zapletal, J., a kol., *Základy kriminologie*, Univerzita Karlova, Praha, 1996, ISBN 80-7066-821-0, str. 7-8

⁴⁷ Chmelík, J. a kol., *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, 1. vyd. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-178-739-6, s. 33

Podle obsahového zaměření prevenci kriminality dělíme na :

- **Sociální**

Je zaměřená na kriminogenní faktory, na jejich překonávání a neutralizaci (prostituce, alkoholismus, toxikománie, nezaměstnanost atd.).

- **Situační**

Je zaměřená na odstraňování kriminogenních situací, na omezování příležitosti k páčání trestné činnosti a zvyšování možnosti dopadení pachatele. Jedná se především o opatření technického a organizačního charakteru. Např. zřizování městských kamerových dohlížecích systémů.

- **Viktimologická**

Je orientována především na potencionální a skutečné oběti trestných činů. Zaměřuje se na osvětovou a poradenskou činnost, poučuje o tom, jak se lidé mají chovat aby sebe a ani svůj majetek nevystavovaly zvýšenému nebezpečí napadení. Rovněž se zabývá tím, jak se bránit před, při a po útoku. Pod viktimologickou prevencí dále zahrnujeme různé výcvikové psychologické kurzy, kurzy sebeobrany, terapeutické a rehabilitační zacházení po útoku.⁴⁸

Podle adresátů preventivních opatření dále rozlišujeme kriminální prevenci na:

- **Primární**

Je nepřímou strategií prevence kriminality, omezování kriminality tedy není jejím hlavním cílem. Je necíleně orientována na celou společnost, její instituce a občany. Nezaměřuje se na předem stanovenou cílovou skupinu, představuje preventivní působení na nejširší veřejnost, která se dosud nemusela dostat do kontaktu s trestnou činností, směřuje tedy do budoucna. Patří sem veškerá opatření jenž sledují zlepšení bezpečnostní situace na území celého státu. Může přitom jít o opatření informační, organizační, ekonomická a technická. Příslušné aktivity se zaměřují na prostředí a faktory ovlivňující příležitosti k páčání trestné činnosti. Patří sem např. architektonické plánování, osvětlení, možnosti uzamykání, označování majetku, střežení okolí (občanské hlídky), všeobecné odstrašení (policejní hlídky) atd.

- **Sekundární**

Je chápána jako strategie orientovaná na jedince a skupiny kriminálně rizikové.

⁴⁸ Hejda, J., Heřman, R.,Kriminologie, Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické V Praze, 2006, s. 42 -45

Zaměřuje se rovněž na ochranu materiálních hodnot. Cílovou skupinou opatření v rámci sekundární prevence, jsou ty části společnosti, u nichž je předpoklad že budou kriminalitou zasaženy. Předpokladem rozvíjení sekundární prevence je rovněž schopnost společnosti a to včetně systému trestní justice, dobře rozpoznat a předpovídat problémy. Jde prakticky o včasné určení oblastí s aktuální či hrozící vysokou kriminalitou a včasnou identifikaci potencionálních pachatelů a jejich obětí, samozřejmě s cílem zabránit spáchání trestného činu. Těžiště sekundární sociální prevence spočívá v cílově zaměřené informační a poradenské činnosti a v specializovaných aktivitách z oblasti sociální péče, realizovaných prostřednictvím poraden, linek důvěry, sociálních pracovníků, protidrogových koordinátorů apod.

▪ **Terciální**

Někdy označována jako „postdeliktní prevence“ je předcházením kriminální recidivě, orientuje se na jedince a skupiny, kteří se již v minulosti dopustili trestné činnosti, a na osoby, které se již v minulosti staly oběťmi trestných činů. Tedy na tu část společnosti která již do kontaktu s kriminalitou přišla. Jde o přímou strategii prevence kriminality. K uvedenému cíli se především vztahuje tzv. speciální prevence související s uplatňováním trestní represe. Má zároveň za cíl pomoc státu a společnosti pachatelům a to v tom smyslu aby v budoucnosti byly schopni žít sociálně zodpovědně, tedy bez recidivy. Terciální kriminální prevence se uskutečňuje pohrůzkou tresty, ukládáním a výkonem trestů a ochranných opatření.⁴⁹

3.1 Penologie (z. lat. *poena* - trest + řec. *logos* - slovo, nauka)

Penologie se zabývá výkonem trestů a ochranných opatření. V širším pojetí je do ní zahrnována i oblast alternativních trestů⁵⁰. Těžištěm penologie je však zkoumání otázek souvisejících s výkonem nepodmíněného trestu odnětí svobody, jeho účinností, vedlejších účinků zacházení s pachateli atd. Úsek penologie zaměřený na nepodmíněný trest odnětí svobody je označován jako penitenciaristika⁵¹(další užívané pojmy - peniterciální nauka, peniterciální disciplíny).

⁴⁹ Zapletal, J., Prevence kriminality, 3. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008, ISBN 978-80-7251-270-6 s.25- 27

⁵⁰ alternativní tresty – tresty které nejsou spojeny s trestem odnětí svobody, jsou to nevězeňská řešení, můžeme se setkat s pojmem alternativní trestně právní sankce

⁵¹ Menzík, J., Kalvodová, V., Kuchta, J. Základy penologie. 1. vyd. Masarykova univerzita : Brno, 1995, ISBN 80-210-1248-X. s. 3.

Pojetí penologie není jednotné, jedna skupina autorů jí považuje za součást kriminologie . Jiná ji chápe jako samostatný vědní obor, vedle kriminologie a vědy o trestním právu. Nejperspektivnější se jeví pojetí penologie jako samostatného vědního oboru, jehož předmět se opírá:

- o vědy o trestním právu a o kriminologii
- tzv. peniterciální disciplíny, jako jsou peniterciální psychologie, pedagogika, právo, psychiatrie a sociologie⁵²

⁵² Mařádek, V., Výkladový slovník penologie, 1. vyd, Ostravská univerzita v Ostravě, 2003, ISBN 80-7042-256-4, s. 57

4 Tresty a ochranná opatření

Pohrůžka tresty, ukládání a výkon trestů a ochranná opatření jsou dle ustanovení § 2 trestního zákona prostředky k dosažení účelu trestního zákona, kterým je chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob (§ 1 uvedeného zákona).

Tresty a ochranná opatření mají některé společné znaky:

- jsou právním následkem trestného činu
- jsou prostředkem k naplnění účelu trestního zákona
- jsou opatřeními státního donucení, které mohou ukládat pouze soudy
- jsou vymahatelné státní mocí
- jsou ukládána pouze na základě zákona
- výkonem obou sankcí vzniká určitá újma, která spočívá v omezení občanských práv a svobod
- výkon těchto sankcí musí respektovat čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod⁵³, který zakazuje mučení, kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trest⁵⁴

4.1 Tresty

Jsou zařazené do Hlavy IV, obecné části trestního zákona. Dle trestního zákona je účelem trestu (§ 23 uvedeného zákona) chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti a vychovat ho k tomu aby vedl řádný život a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti. Druhy trestů jsou uvedeny v § 27 trestního zákona.

Jedním z druhů trestů jenž může soud uložit za spáchaný trestný čin je odnětí svobody. Trest odnětí svobody se ukládá nejvýše na patnáct let a vykonává se ve věznicích (§39 tr. zákona). Ve věznicích se samozřejmě vykonává i výjimečný trest.

4.1.1 Trest odnětí svobody de lege lata

Ukládání trestu odnětí svobody, představuje nejzávažnější zásah do lidských práv a svobod a proto musí mít svůj základ v Ústavě České republiky (dále jen

⁵³ Listina základních práv a svobod, Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb..

⁵⁴ Černíková, V., Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciální prevenci), 1. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005, ISBN 80-7251-207-2, s.111

Ústavy), a v Listině základních práv a svobod (dále jen LZPS). Posléze je konkretizován v zákonech a dalších právních předpisech.

Na prvním místě je čl. 2 odst. 4 Ústavy podle něhož každý může činit vše, co není zákonem zakázáno, a nikdo nemůže být nucen činit, co zákon nedovoluje (shodně i čl. 1 odst. 2 LZPS) a čl. 4 Ústavy podle něhož jsou základní práva a svobody pod ochranou soudní moci. V čl. 4 LZPS je uvedeno, že povinnosti mohou být ukládány pouze na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených LZPS upraveny pouze zákonem. Uvedené články Ústavy a LPZS lze považovat za nejobecnější ústavněprávní základ trestu odnětí svobody, jenž je pak konkretizován v dalších ustanoveních LZPS.

Z hlediska ukládání trestu odnětí svobody jsou stěžejními čl. 8 a čl. 39 LZPS. Dle čl. 8 odst. 1 je osobní svoboda zaručena, dle odst. 2 nikdo nesmí být zbaven svobody jinak, než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Dle čl. 39 jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jiné újmy na právech nebo na majetku, lze za jeho spáchání uložit. Z hlediska výkonu trestu důležitý čl. 7 odst. 2 LZPS, podle něhož, nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Významným je dále čl. 9 LZPS, podle něhož, nikdo nesmí být podroben nuceným pracem nebo službám (uvedené se nevztahuje na práce ukládané podle zákona osobám ve výkonu trestu odnětí svobody). Dle čl. 10 odst. 1 má každý právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost.⁵⁵

- **Podmíněné odložení výkonu trestu odnětí svobody**

V § 58 tr. zákona je mimo jiné uvedeno, že soud může, za určitých podmínek, podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího dvě léta. Soud může podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, vysloví-li zároveň nad pachatelem dohled (§60a tr. zákona).

Dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele s úředníkem Probační a mediační služby (viz. kapitola 6), spolupráce při vytváření a realizaci probačního programu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených

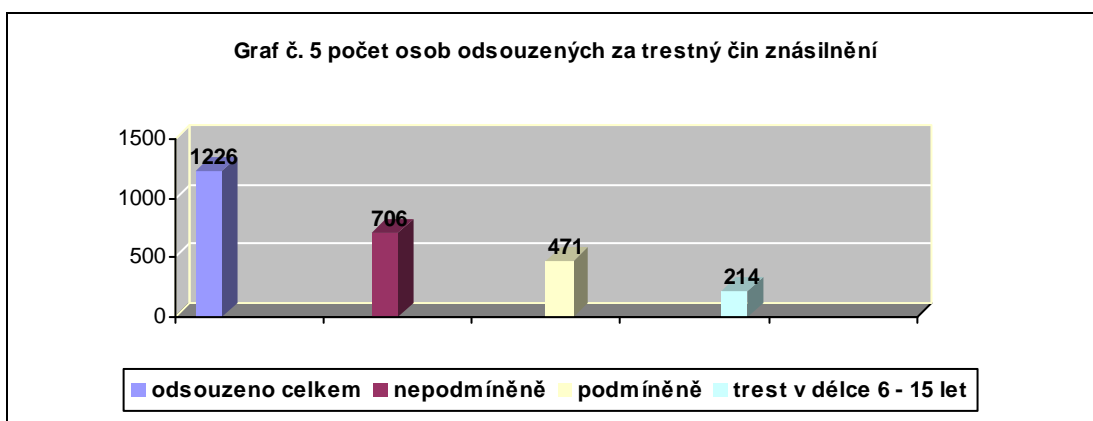
⁵⁵ Kalvodová, V., Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. 1.vyd. Masarykova univerzita : Brno, 2002, ISBN 80-210-3025-9. s. 223 - 224

pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona. Dohled nad pachatelem provádí probační úředník. Účelem dohledu je sledování a kontrola chování pachatele, čímž je zajišťována ochrana společnosti a snížení možnosti opakování trestné činnosti, odborné vedení a pomoc pachateli s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život (§ 26a tr. zákona). Pachatel, kterému byl uložen dohled, je povinen spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu probační úředník stanoví na základě jeho probačního programu, dostavovat se k probačnímu úředníkovi ve lhůtách, které mu budou stanoveny probačním úředníkem, informovat probačního úředníka o svém pobytu, zaměstnání, dodržování soudem uložených přiměřených omezení nebo povinností a jiných důležitých okolnostech pro výkon dohledu určených probačním úředníkem, umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí, ve kterém se zdržuje (§26b tr. zákona).

Při aplikaci § 32 a § 40 tr. zákona lze za určitých podmínek snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby. V praxi to tedy znamená, že i u trestných činů se spodní hranicí trestní sazby vyšší než tři léta, může nakonec soud podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody. Zjednodušeně řečeno, podmíněně odložení výkonu trestu odnětí svobody znamená, že se odsouzený, při splnění soudem stanovených podmínek, do věznice nedostane.

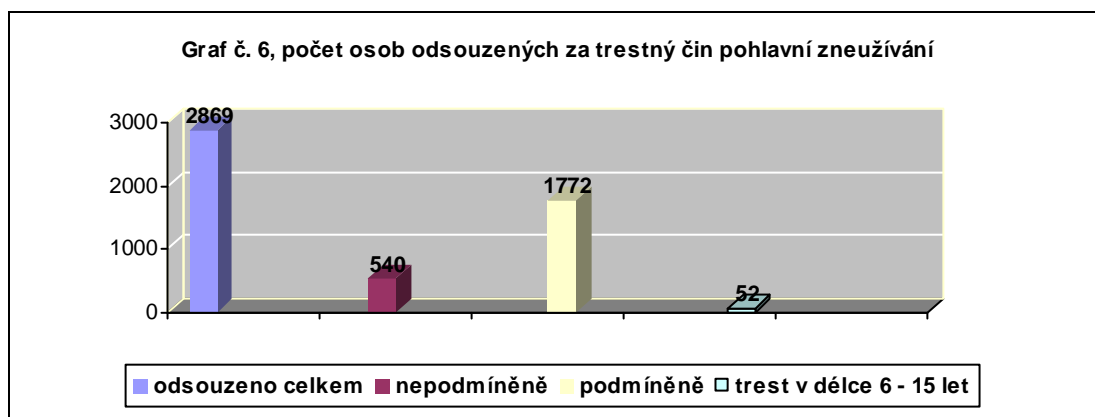
V grafech č. 5 a 6 uvádím počet osob odsouzených za trestný čin znásilnění a pohlavní zneužívání v letech 2000 – 2007, rozdělení na podmíněné a nepodmíněné odsouzení (pro zajímavost uvádím počet trestů v délce 6-15 let)

Graf č. 5 - počet osob odsouzených za trestný čin znásilnění dle § 241 tr. zákona Ministerstvo spravedlnosti České republiky⁵⁶

⁵⁶ Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Statistiky, /online/ 2008, dostupné na <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=3397&d=47145>

Graf č. 6 - počet osob odsouzených za trestný čin pohlavní zneužívání dle § 242 tr. zákona – zdroj Ministerstvo spravedlnosti⁵⁷

Při zpracování uvedených statistických údajů jsem byl velmi překvapen, v kolika případech byl za tak závažné trestné činy výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložen. Jak je výše uvedeno, jedním z prostředků k dosažení účelu trestního zákona, je pohružka tresty. U podmíněného odsouzení ji opravdu hledám marně! Podmíněné odsouzení za znásilnění nebo pohlavní zneužívání, mi prostě připadá jako výsměch obětem.

V tabulce č. 9 uvádím počet uložených výjimečných trestů v letech 2002 až 2007⁵⁸

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Přes 15 let	2	22	13	14	14	4
Doživotí	4	1	6	4	2	0

▪ Podmíněné propuštění a ukončení výkonu trestu odnětí svobody

V § 62 tr. zákona jsou taxativně uvedeny trestné činy, u nichž platí, že odsouzený může být po výkonu dvou třetin trestu odnětí svobody podmíněně propuštěn z výkonu trestu. U ostatních trestných činů platí, že odsouzený může být podmíněně propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody po výkonu poloviny uloženého trestu (§61 tr. zákona). Odsouzený k výjimečnému trestu odnětí svobody na doživotí může být podmíněně propuštěn až po nejméně dvaceti letech výkonu tohoto trestu. Pro úplnost ještě uvádím, že výkon trestu odnětí svobody může být ukončen na

⁵⁷ Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Statistiky, /online/ 2008, dostupné na <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=3397&d=47145>

⁵⁸ Vězeňská služba České republiky, Statistiky, /online/ 2008 dostupné na: <http://www.vscr.cz/>

základě udělení milosti nebo amnestie prezidentem republiky. Tato pravomoc prezidenta republiky je zakotvena v Ústavě České republiky⁵⁹ v čl. 62 písm. g) - milost⁶⁰ a v čl. 63 písm. j) – amnestie.⁶¹ Dle § 327 trestního řádu může ministr spravedlnosti upustit od výkonu trestu odnětí svobody nebo jeho zbytku, jestliže odsouzený byl nebo má být vydán do cizího státu nebo předán jinému členskému státu Evropské unie na základě evropského zatýkacího rozkazu. Soud může upustit od výkonu trestu odnětí svobody nebo jeho zbytku, jestliže odsouzený byl nebo má být vyhoštěn.

Výše trestní sazby de lege ferenda

Trestní sazba je přímo uvedena u jednotlivých trestných činů ve zvláštní části trestního zákona, a to buď prostřednictvím horní i dolní hranice nebo jen hranice horní.

Podle mého názoru nejsou stávající trestní sazby dostatečně vysoké. Vždyť např. u trestného činu vraždy je v prvním odstavci možné uložit trest odnětí svobody deset až patnáct let. Za zmařený lidský život je to podle mého názoru málo. V souvislosti s připravovanou novelou trestního zákona jsou v médiích prezentována vyjádření současného ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila o tom, jak dojde ke zvýšení trestních sazeb u nejzávažnější trestných činů. Ke zvýšení skutečně dojde a to např. u zmiňovaného trestného činu vraždy. V navrhované novele bude možno v prvním odstavci uložit trest odnětí svobody deset až osmnáct let (ke zvýšení trestní sazby dochází i v dalších odstavcích). Zde se mi rozhodně nelíbí zachování spodní hranice trestní sazby. Proč je soudům ponechána možnost uložení tak nízkého trestu! Naopak u trestných činů znásilnění a pohlavního zneužívání dochází ke snížení maximální trestní sazby. V současné době je možné za tyto trestné činy, za určitých podmínek, uložit výjimečný trest. V navrhované novele trestního zákona je však za tyto trestné činy možné uložit trest odnětí svobody v maximální délce šestnácti let.

⁵⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁶⁰ milost - je udělována individuálním aktem, týká se konkrétní osoby, prezident tímto aktem odpouští zmírňuje tresty uložené soudem, nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo, a zhlazuje odsouzení.

⁶¹ amnestie - je prominutí trestu spojené se zhlazením odsouzení pro trestný čin, pro který byl trest uložen a obvykle rovněž rozhodnutí, aby se trestní stíhání v případech, na které amnestie dopadá, nezahajovalo nebo pokud bylo zahájeno, aby se v něm nepokračovalo, je udělována hromadným aktem, není tedy blíže určen počet osob na které se vztahuje, rozhodnutí prezidenta je podmíněno spolupodpisem předsedy vlády

4.1.2 Funkce trestu odnětí svobody

V penologické literatuře nalezneme značně roztržštěný náhled na funkci trestu. Např. Hála odlišuje funkci vyrovnávací a funkci regulativní.

Vyrovňovací funkce trestu

Má dva aspekty. V první řadě jde o vyrovnání se oběti s trestným činem. Vychází se z předpokladu, že negativní emoce (ponížení, zoufalství, hněv atd.) poškozených nebo pozůstalých (u trestného činu vraždy) lze eliminovat nebo alespoň kompenzovat újmou způsobenou pachatelem, případně náhradou škody. Na prioritu kompenzace oběti poukazují psychologové i další odborníci zabývající se institutem narovnání mezi pachatelem a obětí. Jedná se o osobní setkání pachatele s obětí za přítomnosti mediátora (zprostředkovatele). Oběti je takto dávana možnost z očí do očí vyjádřit své negativní emoce a dojít tak k uvolnění emočního napětí. Také pachatel se může lépe vcítit do situace oběti. Výsledkem narovnání může být omluva nebo dohoda o náhradě škody. Zde je důležité uvést, že programy narovnání je vhodné realizovat jen u vybraných pachatelů a vybraných trestných činů. Důležitou podmínkou je dobrý mediátor, v České republice je k provádění mediace v trestních věcech určena Probační a mediační služba (viz. kapitola 6). Vzhledem k tomu, že v České republice byl trest smrti zrušen novelou trestního zákona z roku 1990, nejvýznamněji naplňuje vyrovnávací funkci trest odnětí svobody (včetně možnosti uložení trestu doživotí). Vyrovnání prostřednictvím trestu odnětí svobody jistě není tak šokové, radikální a zřejmě ani tolik účinné jako v případě trestu smrti. Druhý, neméně důležitý aspekt vyrovnávací funkce trestu odnětí svobody, spočívá v tom, že při uvěznění, dostává odsouzený prostor a čas k zpytování svědomí, postupnému vyrovnávání se s pocitem viny a přijetí odpovědnosti za svůj čin se všemi z toho vyplývajícími důsledky. To se však týká pouze odsouzených, kteří mají svědomí.

Regulativní funkce trestu.

Silněji než funkce vyrovnávací staví do popředí cíl chránit společnost před zločinem. Chce trestnou činnost minimalizovat, realističtěji pojmáno spokojí se alespoň s její regulací. Při analýze realizace této funkce nalezneme několik základních přístupů:

- izolování - nachází-li se odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody (tj.

uvnitř vězeňských zdí), je mu tímto opatřením bezprostředně (téměř) znemožněno páchat (mimo věznicí) další trestnou činnost

- odstrašování - je založen na předpokladu, že potencionální pachatelé trestných činů jsou konfrontováni se skutečností fungující posloupnosti, za zločin, následuje trest. Na tomto podkladě zváží své budoucí jednání a rozhodnou se nevykonat trestný čin. Je nutno poznamenat, že toto předpokládané schéma je v praxi opět výrazně individualizováno. Obecněji se ovšem uvádí, že odstrašování je málo účinné u lidí s poruchou osobnosti (asociálních psychopatů), protože právě ti jsou charakterizováni výrazným nezájmem o následky vlastní trestné činnosti. Podstatně vyšší účinnost je předpokládána u standardní populace. Zde trest odnětí svobody představuje celou řadu nepříjemných a odstrašujících následků: ztrátu svobody, zaměstnání, partnera, bydlení, postavení, prestiže atd.
- změny chování, eventuálně osobnosti provinilce - v případě trestu odnětí svobody má být takto získaný časový prostor intenzivně využit k útlumu nežádoucího chování a rozvíjení nejrůznějších forem chování prosociálního. Problém spočívá v tom, jak nejlépe motivovat odsouzeného k tomu, aby se on sám chtěl změnit k lepšímu a hodně pro to udělal již ve vězení. K tomuto účelu je užíván pojem zacházení.⁶²

Zacházení

Podle mého názoru je výstižná definice Hála: *soubor aktivit vězeňských pracovníků, aplikovaný s cílem motivovat vězně (poskytovat mu společensky hodnotné a osobně přitažlivé výzvy) k práci na sobě samém a tím pomáhat zvyšovat jeho šance na život v zákonnosti po propuštění z vězení a na reintegraci⁶³ do demokratické společnosti⁶⁴*

Jde o pojem běžný ve vězeňství světových demokracií. V Českém vězeňství se začal používat po roce 1989. Konkrétně je zacházení s vězni (též penitenciální zacházení) všechno to, co děláme ve vězeňských zařízeních s vězni. Vše je směřováno k tomu, abychom naplnili účel výkonu trestu odnětí svobody a při tom

⁶² Hála, J., Úvod do teorie a praxe vězeňství, 2. vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice, 2006, ISBN-80-86708-30-6, s. 40-44

⁶³ reintegrace - opětovné začlenění

⁶⁴ Hála, J., Úvod do teorie a praxe vězeňství, 2. vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice, 2006, ISBN-80-86708-30-6, s. 45

vězňům neuškodili. Zacházení připomíná léčení a jmenovitě např. zahrnuje sociální péči, vzdělávání vězňů, návštěvy, korespondenci, četbu, ale i psychologickou a lékařskou péči, psychoterapii apod.⁶⁵

V procesu zacházení je realizována výchovné funkce trestu odnětí svobody. Tato představuje systém aktivit, podmínek a zásad, které musí být uplatněny, aby měl tento trest výchovný účinek. Tento proces se odvíjí ve vymezeném rámci a vymezenými prostředky danými zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.⁶⁶

Výchovná funkce trestu odnětí svobody sleduje specifické a individuální výchovné cíle.

1. specifické výchovné cíle jsou zaměřeny na

- odstranění nežádoucích forem chování
- utváření a přetváření osobnosti odsouzeného ve smyslu pozitivních společenských norem a cílů
- překonání protisociálních tendencí
- odstranění nežádoucích návyků
- umění přizpůsobit se

2. individuální cíle jsou především zaměřeny na

- adaptaci
- osvojení si vědomostí, dovedností a návyků
- přípravu odsouzeného na jeho budoucí život po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Individuální cíle jsou stanoveny, přizpůsobeny a dosahovány s ohledem na jedinečnost a neopakovatelnost osoby odsouzeného. Stanovují se tak, aby bylo dosaženo co největšího stupně v odklonu od kriminální kariéry.⁶⁷

O účinnosti výchovné funkce trestu odnětí svobody, tedy o účinnosti procesu zacházení, by se však pod vlivem statistických údajů o pachatelích trestných činů vraždy (sexuálně motivované), znásilnění, pohlavního zneužívání ostatní a pohlavního zneužívání v závislosti, dalo bohužel velmi pochybovat. Za sledované období 14-ti let, byl ve 44% pachatelem trestného činu vraždy recidivista.

⁶⁵ Mařádek, V., Výkladový slovník penologie, 1. vyd, Ostravská univerzita v Ostravě, 2003, ISBN 80-7042-256-4, s. 39-40

⁶⁶ zák. č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

⁶⁷ Čermíková, V., Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciální prevenci), 1. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005, ISBN 80-7251-207-2, s.111

U trestného činu znásilnění to bylo ve 42%. U trestného činu pohlavního zneužívání ostatní byl pachatelem recidivista v 26% a u pohlavní zneužívání v závislosti v 35% (u obou posledně uvedených bylo sledované období od roku 2000 do roku 2007).

4.1.3 Věznice v České republice

Výkon trestu odnětí svobody upravuje zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.⁶⁸ Orgán zajišťující výkon trestu je Vězeňská služba České republiky.

Vězeňství se týkají i jiné zákony :

Řád výkonu trestu odnětí svobody - vyhl. č. 345/1999 Sb.

Zákon o výkonu vazby - z. č. 293/1993 Sb.

Řád výkonu vazby - vyhl. č. 109/1994 Sb.

Zák. o svobodném přístupu k informacím - z. č. 106/1999 Sb.

Zák. o Vězeňské službě a justiční strážní ČR - z. č. 555/1992 Sb.⁶⁹

Věznice v České republice se rozdělují na vazební věznice, v nichž jsou drženi obvinění, kteří byli soudem vzati do vazby (i v těchto může být realizován výkon trestu odnětí svobody), a věznice, v nichž odsouzení vykonávají trest odnětí svobody. V současné době je v České republice 11 vazebních věznic a 23 věznic a Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence se sídlem v Opavě.⁷⁰

Podle způsobu vnějšího členění, zajištění bezpečnosti a vnitřního režimu se věznice člení do čtyř základních typů (§ 39a odst. 1 tr. zákona)

- a) věznice s dohledem
- b) věznice s dozorem
- c) věznice s ostrahou
- d) věznice se zvýšenou ostrahou

Zařazení odsouzených do jednotlivých typů věznic je ovlivněno např. délkou uloženého trestu odnětí svobody, způsobem jakým byl trestný čin spáchán (úmyslně, z nedbalosti), typem pachatele (recidivista, prvopachatel) a dalšími okolnostmi jenž samotnému odsouzení předcházely.

Soud ve svém rozsudku určuje zařazení odsouzeného do určitého typu věznice. V průběhu výkonu trestu soud rovněž rozhoduje o přeřazení odsouzených z jednoho

⁶⁸ zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

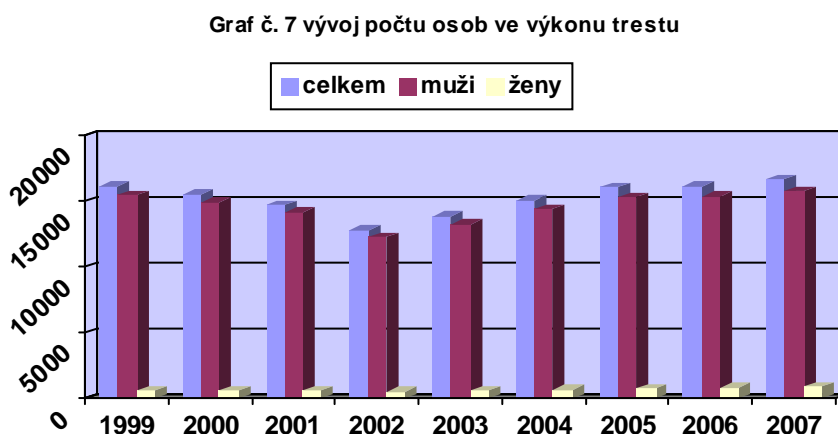
⁶⁹ Vězeňská služba České republiky, Legislativa, /online/ 2008 dostupné na: <http://www.vscr.cz/>

⁷⁰ Vězeňská služba České republiky, Výkon vězeňství, /online/ 2008 dostupné na: <http://www.vscr.cz/>

typu věznice do druhého, a to na návrh odsouzeného, ředitele věznice, státního zástupce nebo i bez návrhu. Vedle základních typů věznice jsou zřízeny i zvláštní věznice pro mladistvé. V rámci jednoho vězeňského zařízení lze zřídit i více oddělení různých typů (např. ve věznici s ostrahou může být zřízeno i oddělení s dozorem). Ve vazebních věznicích lze zřídit oddělení pro výkon trestu odnětí svobody.⁷¹

Nenastoupením výkonu trestu odnětí svobody nebo útekem z věznice při výkonu trestu odnětí svobody se odsouzený dopouští trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 171 tr. zákona) a může být potrestán trestem odnětí svobody až na dvě léta (v případě nenastoupení) a až na pět let (v případě útěku).

Graf č. 7, tabulka č. 13- vývoj počtu osob ve výkonu trestu odnětí svobody v letech 1999 až 2007⁷²

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Muži	15510	14966	14190	12321	13298	14437	15336	15376	15792
Ženy	616	605	547	508	570	637	741	803	855
Celkem	16126	15571	14737	12329	13868	15074	16077	16179	16647

4.2 Ochranná opatření

Zařazená do Hlavy VI, obecné části trestního zákona. Ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná výchova a zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 71 tr. zákona). Vzhledem k zaměření mé práce se budu

⁷¹ Bandura, L., Práva vězně Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody, 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 1999, ISBN 80-7169-555-6, s. 92-94

⁷² Vězeňská služba České republiky, Statistické údaje /online/ 2008 dostupné na: <http://www.vscr.cz/>

blíže zabývat pouze ochranným léčením a zabezpečovací detencí.

Ochranná opatření neobsahují morální odsouzení činu. Na rozdíl od trestu proto mohou být uložena i osobě, která nebyla uznána vinnou trestným činem.⁷³

Výkon ochranných opatření se nepromlčuje, nezahluje a nelze je prominout cestou amnestie. Ukládáním a výkonem ochranných opatření se sleduje hlavně prevence. Do popředí tedy vystupuje složka léčebná, terapeutická, výchovná a zabezpečovací. Konečným cílem je odstranění nebo alespoň eliminace nebezpečí dalšího porušování nebo ohrožování zájmů chráněných trestně právními zákony. Potřeba uložení ochranných opatření a jejich intenzita proto není určována stupněm společenské nebezpečnosti činu pro společnost, ale především potřebou léčení, výchovy a izolace.⁷⁴

O tom, zda bude obviněnému uloženo některé z ochranných opatření, rozhoduje soud. Protože soudce není odborníkem ve zdravotnictví, vyžaduje si před svým rozhodnutím znalecký posudek příslušných odborníků. Jejich hlavním úkolem je rozpoznat, zda obviněný naplnil některou z podmínek pro uložení ochranného opatření. V případě, že znalec konstatuje, že některá z podmínek pro uložení ochranného opatření existuje, soud ho z pravidla uloží. Soudce není znaleckým posudkem vázán, tento je brán pouze jako důkaz.

Znalci (§ 105 - § 111 tr. řádu⁷⁵)

Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení (vyšetřovatel, státní zástupce, soud) odborné vyjádření, ve složitějších případech přibere znalce. V trestním řízení může vyžadovat znalecký posudek kterákoliv ze zúčastněných stran, tedy např. i pachatel (§ 89 odst. 2 tr. řádu).

Znalec – právní poměry a způsob ustanovení znalce upravuje zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 37/67 Sb., rovněž ve znění pozdějších předpisů.

Znalecký posudek

U sexuálně motivovaných trestných činů se jedná o znalecký posudek ze

⁷³ Jelínek, J., Sovák, Z., Trestní zákon s poznámkami a judikaturou, Praha: Linde, 2004, ISBN 80-7201-450-1, s. 93

⁷⁴ Černíková, V., Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciální prevenci), 1. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005, ISBN 80-7251-207-2, s.112

⁷⁵ zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

zdravotnictví, zpravidla z psychiatrie, psychologie a sexuologie. Tento posudek se skládá z úvodu a tří částí.

V úvodu posudku musí být uvedena instituce, která znalce přibrala, identifikována posuzovaná osoba, její postavení ve věci (obviněný, svědek, obžalovaný atd.), kdy a z jakého důvodu byl posudek vyžádán, položené otázky a materiál, z něhož znalec při vypracování posudku vycházel. První část obsahuje podstatná fakta z materiálu, kterého znalec použil: výpis z vyšetřovacího spisu, důležitá fakta ze zdravotnické dokumentace posuzovaného, vyšetření posuzovaného a výsledky pomocných vyšetření (nejčastěji jde o vyšetření psychologické, elektroencefalografické EEG a falopletysmografické PPIG⁷⁶).

V druhé části znalec posuzuje údaje z první části, uvádí je do souvislostí a dospívá k diagnóze.

Třetí část obsahuje odpovědi na položené otázky. Závěrem znalec připojuje znaleckou doložku, která obsahuje, osobní data znalce, kdy a kým byl jmenován znalcem, pro jaký obor a odvětví a číslo, pod nímž je posudek zapsán ve znaleckém deníku.

Znalecký posudek je pro soud jen jedním z důkazů a soud jej hodnotí jako kterýkoliv jiný důkaz. Vzniknou-li pochybnosti o úplnosti nebo správnosti posudku, může soud žádat jeho doplnění nebo přibrat znalce jiného (§ 109 tr. řádu). Případně přibrat k provedení posudku státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost (§ 110 tr. řádu).⁷⁷

Pro představu uvádím některé otázky jenž má znalec ve svém posudku zodpovědět (jedná se o otázky z oboru psychiatrie).

- Posoudit, zda obviněný v době spáchání trestného činu byl schopen rozpoznat společenskou nebezpečnost svého jednání a zda byl schopen své jednání ovládat.
- Posoudit, zda obviněný v době spáchání trestného činu trpěl duševní poruchou nebo chorobou a jakou.
- Jaký je v současné době duševní stav obviněného, zda je schopen chápat smysl trestního řízení.

⁷⁶ PPIG vyšetření - registruje objemové změny penisu při expozici sexuálních objektů různého věku a pohlaví, nebo při expozici krátkých příběhů se sexuální tematikou. Jedná se o pomocnou metodu pro diagnostiku sexuální deviací.

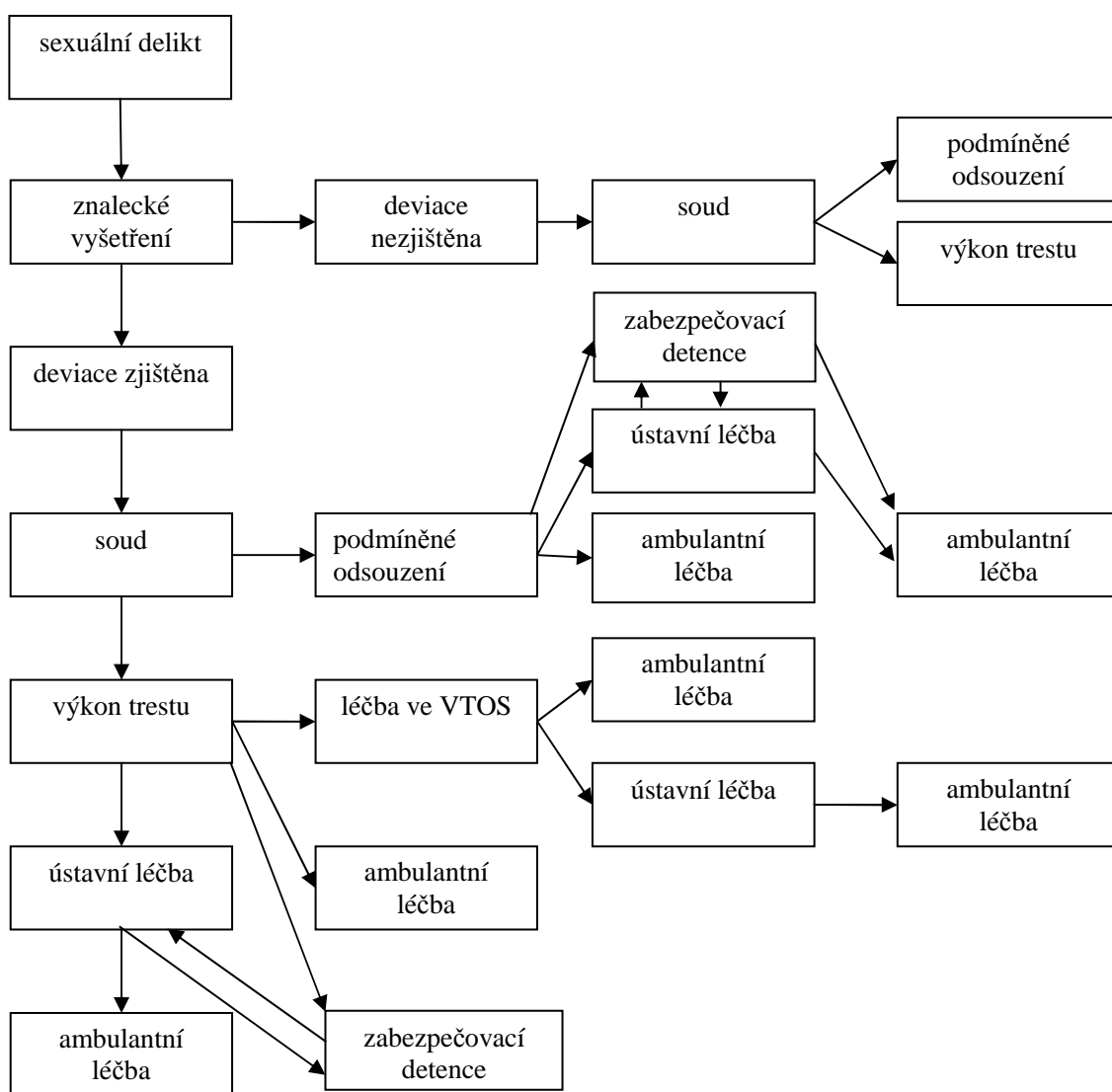
⁷⁷ Brichcín, S., Kalvach, Z., Soudní psychiatrie a sexuologie pro policisty, 1. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2003, ISBN 80-7251-129-7, s. 67 - 69

- Jaká je možnost resocializace obviněného.
- Byla u obviněného zjištěna sexuální deviace. V případě, že ano, o jakou deviaci se jedná.
- Zda pobyt obviněného na svobodě není nebezpečný pro společnost a zda znalec navrhuje ochrannou léčbu a jakou formou.

Podání nepravdivého znaleckého posudku je podle § 175 tr. zákona, trestným činem s trestní sazbou odnětí svobody až na tři léta, nebo peněžitým trestem.

Pro lepší orientaci uvádím v obr. č. 1 schématické znázornění legislativního a následně terapeutického postupu (tedy možnosti forem odsouzení a následného nařízení ochranné léčby nebo zabezpečovací detence). Dle publikace Sexuální deviace (Weiss P.,2002), doplněno o možnost uložení zabezpečovací detence.

Obr.č.1

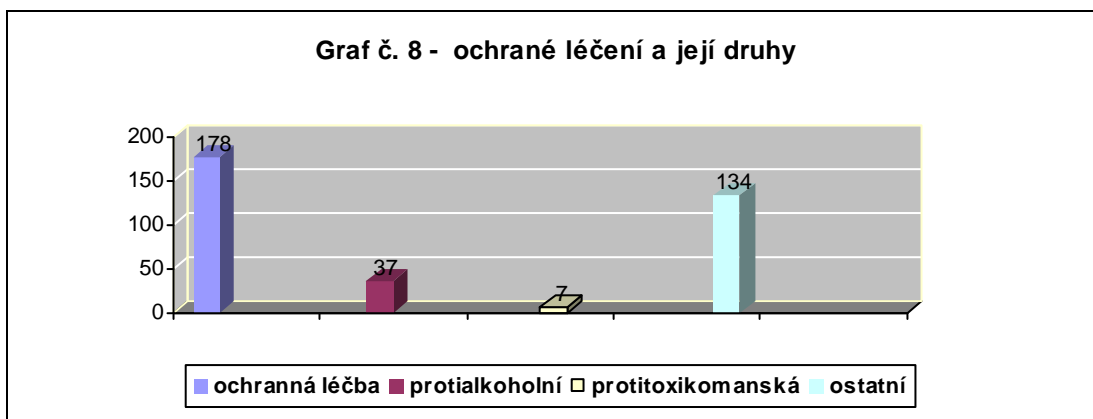

4.2.1 Ochranné léčení

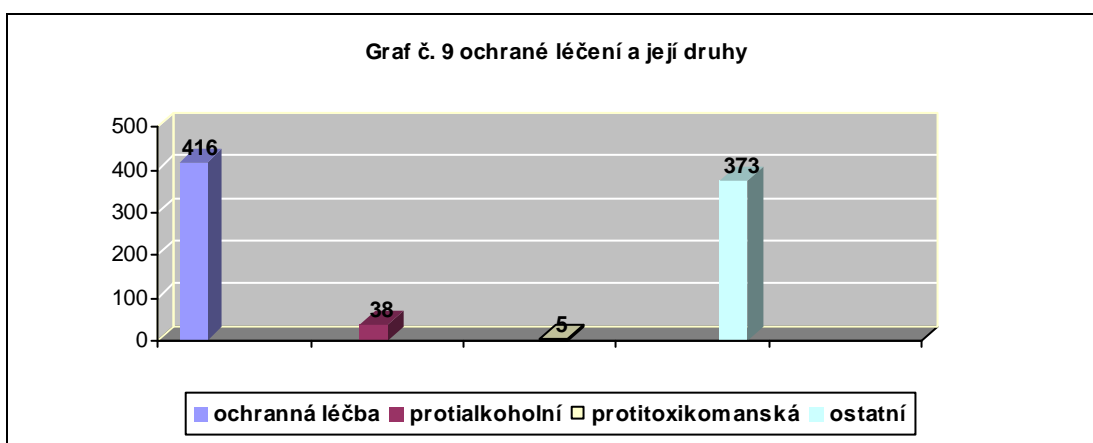
- V trestním zákoně je uvedeno v § 72. Je soudem nařizováno jednak pachatelům nepřičetným místo trestu a to v těch případech, kdy je jejich pobyt na svobodě nebezpečný. Dále pachatelům jenž trestný čin spáchali ve stavu vyvolaném duševní poruchou, nebo pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím zneužíváním.
- Ochranné léčení může soud uložit společně s trestem, nebo při upuštění od potrestání. Jestli-že soud uloží ochranné léčení, musí vždy rozhodnout o způsobu jeho vykonání, tedy zda bude realizováno ústavní či ambulantní formou. V případě, že je ochranné léčení ukládáno společně s trestem odnětí svobody, zpravidla začíná po nástupu výkonu trestu ve věznici. Jestliže ochranné léčení nelze vykonat po nástupu výkonu trestu ve věznici, vykoná se před nástupem výkonu trestu odnětí svobody, pokud se tím lépe zajistí splnění účelu léčení, jinak se vykoná po výkonu nebo jiném ukončení trestu odnětí svobody. Ambulantní ochranné léčení se vykoná zpravidla po nástupu výkonu trestu odnětí svobody ve věznici. Jestliže výkon ambulantního ochranného léčení ve věznici nelze uskutečnit, vykoná se až po výkonu trestu odnětí svobody.
- Ústavní ochranné léčení může soud změnit dodatečně na ochranné léčení ambulantní a naopak. Rovněž ho může změnit na zabezpečovací detenci (viz kapitola 4.2.2).
- Ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel, nejdéle však dvě léta nebude-li v této době léčba ukončena, rozhodne soud před skončením této doby o jejím prodloužení, a to i opakovaně, vždy však nejdéle o další dvě léta. O ukončení ochranného léčení vždy rozhoduje soud, a to na základě odborného posudku. Je-li nebezpečí, že by odsouzený mohl po ukončení ochranné léčby spáchat další trestný čin, soud v rozhodnutí o propuštění z ochranného léčení uloží odsouzenému dohled nad jeho chováním. Dohled může být uložen až na dobu pěti let.

V případě, že někdo maří dohled při ukončení ochranného léčení, dopouští se trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a může být potrestán odnětím svobody až na dvě léta, nebo peněžitým trestem (§ 171 tr. zákona).

V grafu č. 8 a 9 uvádím v kolika případech bylo odsouzeným za trestný čin znásilnění dle §241 a pohlavní zneužívání dle § 242 tr. zákona uloženo ochranné léčení a o jaký druh ochranného léčení se jednalo. Sledované období rok 2000 až rok 2007 – zdroj Ministerstvo spravedlnosti ČR⁷⁸

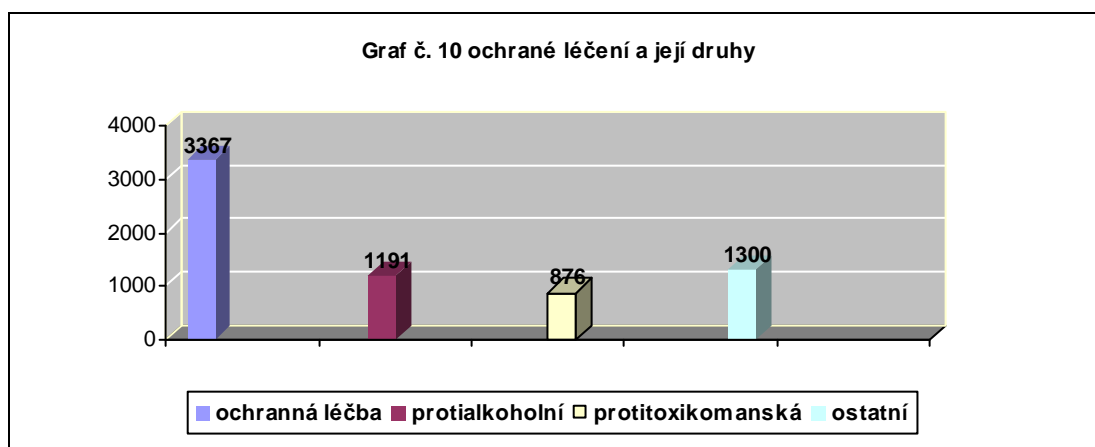
ostatní – zde je zahrnuta i ochranná léčba sexuologická, psychiatrická atd.

Z uvedených statistických údajů týkajících se počtu odsouzených za trestné činy znásilnění a pohlavní zneužívání a počtu uloženého ochranného léčení těmto odsouzeným vyplývá, že ochranné léčení je nařizováno necelým 15% odsouzených. To je pro mne překvapující údaj, čekal jsem, mnohem větší procento nařízeného ochranného léčení.

⁷⁸ Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Statistiky, /online/ 2008, dostupné na <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=3397&d=47145>

Jak často a jaké ochranné léčení je nařizováno, uvádím v grafu č. 10, sledované období rok 2002 až rok 2007 – zdroj Ministerstvo spravedlnosti ČR⁷⁹

4.2.1.1 Ochranné léčení sexuologické

- Samostatná sexuologická oddělení, v nichž je ústavní forma ochranné sexuologické léčby realizována, vznikala při větších psychiatrických léčebnách a to od sedmdesátých let 20. století. To, že léčba parafilních sexuálních delikventů probíhá v takto specializovaných pracovištích není přitom ve světě samozřejmostí. Ve většině zemí jsou tito pachatelé umísťováni do vězeňských psychiatrických nemocnic, zde jsou pak léčeni společně s běžnými psychiatrickými pacienty, zejména s alkoholiky, drogově závislými a s asociálními pacienty.
- Za kritérium úspěšnosti léčby je považováno kromě zvýšení kvality života pacientů především zabránění jejich kriminální recidivy. Zde je důležité uvést, že základem léčebné terapie je psychoterapeutické působení vedoucí pacienta k získání náhledu na svou sexuální deviaci. Případný farmakologický a eventuální chirurgický útlum sexuální aktivity může snížením sexuálního napětí zlepšit kontrolu chování pacienta a tím i riziko jeho selhání v běžném životě.⁸⁰
- Současná terapie poruch sexuální preference se týká převážně mužů. Ve specializovaných lůžkových odděleních psychiatrických léčeben se léčí desatina dobrovolníků, devíti desetinám je po spáchání sexuálního deliktu léčba soudně nařizována. V ambulantních léčebnách bývá poměr dobrovolníků o něco příznivější.

⁷⁹ Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Statistiky, /online/ 2008, dostupné na <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=3397&d=47145>

⁸⁰ Weiss, P., Sexuální deviace, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 226 - 227

Uvádí se, že v ústavní ochranné léčbě sexuologické je asi 13% extrémně nebezpečných pacientů, které je třeba bez odkladu najít a vyčlenit je z obvyklých kritérií pro opětovné začlenění do společnosti.⁸¹

O ukončení ochranného léčení vždy rozhoduje soud a to na základě odborného posudku. Předpokladem pro ukončení léčby je, že pacient již není pro společnost nebezpečný. V kapitole věnované recidivě uvádím, že u pachatelů, jenž absolvovali ochrannou léčbu (v tomto případě ochrannou léčbu sexuologickou a jednalo se o pedofilní delikventy) byla zjištěna recidiva až u 25% pacientů. Kde se tedy stala chyba, že by se odborná komise a soud zmýlily a pustily na svobodu někoho, kdo je pro společnost nebezpečný? Proč je léčba ukončena pacientům, u nichž je možnost, že opětovně selžou a někomu ublíží? V souvislosti s tímto mne napadá, proč nejsou nějakým způsobem trestně odpovědné ty osoby, jenž k ukončení ochranného léčení daly kladné stanovisko. Mám samozřejmě na mysli lékaře. Podle mého názoru by se mohlo jednat o určitou formu účastenství (§ 10 tr. zákona). Dle současné právní úpravy je k účastenství na trestném činu nutný úmysl a tento bychom asi těžko členům odborné komise prokazovali. Jejich argumentem by samozřejmě bylo, že o ukončení ochranného léčení přece rozhoduje soud.

4.2.1.2 Realizace ochranného léčení

- **v léčebném zařízení (ústavní forma)**

Je realizováno v lůžkových odděleních státních zdravotnických zařízení (nejčastěji psychiatrické léčebny). Jedná se o nejčastější způsob realizace ochranného léčení. Psychiatrické léčebny jsou zdravotnická zařízení, a jako taková samozřejmě nedisponují jednak technickým a hlavně personálním vybavením pro ostrahu. Útěky pacientů z takového zařízení, nebo z vycházky, prováděné v rámci léčebného programu, nejsou tedy ničím neobvyklým. Trestná činnost páchaná na útěku je pak smutným výsledkem nefunkčního systému výkonu ochranného léčení v ústavní formě.

V rámci výkonu ochranného léčení, dochází k výrazným zásahům do základních práv a svobod. Výkon ochranného léčení přitom není, na rozdíl od výkonu zabezpečovací detence, regulován žádným zákonem či právním předpisem.

⁸¹ Brichtín, S., Kalvach, Z., Soudní psychiatrie a sexuologie pro policisty, 1. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2003, ISBN 80-7251-129-7, s. 117

Zdravotnický personál je ponecháván v nejistotě ohledně práv a povinností svých i práv a povinností pacienta. Přitom podrobnou zákonnou úpravu výkonu ochranného léčení vyžaduje i Listina základních práv a svobod. Dle ustanovení jejího čl. 4 odst. 1 a 2 lze povinnosti ukládat jen na základě zákona a v jeho mezích, meze základních práv a svobod mohou být stanoveny pouze zákonem.⁸²

Útěkem z léčebny se pacient dopouští trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a může být potrestán odnětím svobody až na dvě léta, nebo peněžitým trestem (§ 171 tr. zákona).

▪ **ambulantní léčení**

Je soudem nařizováno v méně závažných případech, kdy je předpoklad, že tato forma bude dostačující k naplnění účelu léčení, nebo po dosažení příznivých změn při léčení na lůžkovém oddělení. Převedení z ústavní formy výkonu ochranné léčby na ambulantní výkon ochranné léčby je možný pouze na základě rozhodnutí soudu.⁸³ Ambulantní léčení prakticky spočívá v tom, že pacient pravidelně dochází za lékařem. V případě, že by pacient přestal dodržovat harmonogram léčby, dopustil by se také trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí, a mohl by být potrestán odnětím svobody až na dvě léta, nebo peněžitým trestem. Případně by mu mohl být změněn výkon ochranného léčení na ústavní.

▪ **léčba ve výkonu trestu**

Dle § 57 zákona o výkonu trestu odnětí svobody je možné vykonat ochranné léčení v zařízeních pro výkon trestu odnětí svobody (věznic) v průběhu jeho výkonu.

V České republice je pouze ve Věznici Kuřim specializované oddělení, ve kterém je v rámci výkonu trestu vykonávána sexuologická léčba. Oddělení začalo fungovat v dubnu 1998. Za deset let jeho fungování se zde vystřídalo 230 deviantů. U pěti procent došlo po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody k recidivě⁸⁴

⁸² Otázky za navrhovanou úpravou trestní detence osob s duševní poruchou, VIA IURIS, /online/ 2009, dostupné na <http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=169>

⁸³ Černíková, V., Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciální prevenci), 1. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005, ISBN 80-7251-207-2, s. 113

⁸⁴ Devianti se v Kuřimské věznici léčí už deset let, iDNES.cz, /online/ 2008, dostupné na http://zpravy.idnes.cz/devianti-se-v-kurimske-veznici-leci-uz-deset-let-ftlrno.asp?c=A080429194824_brno_atk

V tabulce č. 10 uvádím přehled věznic, ve kterých je možno vykonávat ochranné léčení a jeho druhy, v rámci výkonu trestu odnětí svobody.⁸⁵

Tabulka č. 10

Věznice	Typ věznice	Typ. spec. oddělení	Kapacita
Heřmanice	ostraha-muži	protialkoholní	45
Kuřim	ostraha-muži	sexuologické	93
Opava	dohled, dozor ostraha-ženy	protitoxikomanské protialkoholní patologické hráčství	26
	ostraha-muži mladiství	protialkoholní patologické hráčství	30
Rýnovice	dozor ostraha-muži	protitoxikomanské	12,15
Znojmo	dozor-muži	protitoxikomanské	20

4.2.2 Zabezpečovací detence

- V trestním zákoně je uvedena v § 72a. Soud mimo jiné uloží zabezpečovací detenci pachateli, který není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení vedlo k dostatečné ochraně společnosti. Soud může uložit zabezpečovací detenci i tehdy, jestliže pachatel spáchal úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložení ochranného léčení vedlo k dostatečné ochraně společnosti.
- Zabezpečovací detenci může soud uložit samostatně, při upuštění od potrestání, anebo společně s trestem.
- Zabezpečovací detence se vykonává v ústavu pro výkon zabezpečovací

⁸⁵ Černíková, V., Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciální prevenci), 1. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005, ISBN 80-7251-207-2, s. 114

detence.

- Zabezpečovací detence trvá, pokud to vyžaduje ochrana společnosti. Soud nejméně jednou za 12 měsíců a u mladistvých jednou za 6 měsíců přezkoumá, zda důvody pro její další pokračování ještě trvají. Zabezpečovací detenci může soud změnit na ústavní ochranné léčení.
- Výkonem zabezpečovací detence se sleduje ochrana společnosti, terapeutické a výchovné působení na osoby ve výkonu zabezpečovací detence.

Od 1. ledna 2009 vstoupil v platnost zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence,⁸⁶ jenž upravuje vznik a fungování ústavů pro výkon zabezpečovací detence (tzv. detenčních ústavů). Tyto spravuje Vězeňská služba České republiky. Jedná se o ústavy se zvláštní ostrahou, s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy. Práva a povinnosti jsou velmi podobná těm, které mají odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody. Od 1. ledna 2009 je v provozu detenční ústav v Brně s kapacitou 48 míst. Ministerstvo spravedlnosti a Vězeňská služba počítají ještě se zřízením dalších ústavů v Opavě a Vidnavě. Podle psychologů by se měla zabezpečovací detence ukládat zejména vrahům, kteří již předtím spáchali násilnou trestnou činnost (nebo dokonce vraždili opakovaně) a jsou posouzeni jako nebezpeční. Dále pak sexuálním deviantům – recidivistům – u nichž prokazatelně opakovaně selhala ochranná léčba.⁸⁷

Vznik těchto detenčních ústavů určitě výrazně eliminuje možnost útěku a tím pádem bude snad opravdu zaručeno, že pachatel, jemuž bude soudem nařízena zabezpečovací detence, se nedostane mezi „normální“ společnost. Vypadá to, že se blýská na lepší časy, ale zase takový důvod k radosti není. Zabezpečovací detenci je možné uložit až od 1. ledna 2009. Vzhledem k nemožnosti retroaktivity⁸⁸ v trestním právu nelze změnit již uložený druh ochranného opatření na jiný, který nebylo možné uložit v době, kdy se o uložení ochranného opatření rozhodovalo. Zjednodušeně řečeno to znamená, že jestliže bylo ochranné léčení uloženo před 1. lednem 2009, nelze ho změnit na zabezpečovací detenci. V psychiatrických léčebnách tedy nadále

⁸⁶ zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů

⁸⁷ Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Aktuality, /online/ 2008, dostupné na /<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=3397&d=47145>

⁸⁸ Retroaktivitou neboli zpětnou účinností (popř. zpětné působení) právního předpisu se označuje stav, kdy schválený zákon působí i zpětně, tj. do doby před svým schválením

zůstanou jedinci, jenž by pro svou nebezpečnost, splňovali kritéria pro uložení zabezpečovací detence. Opět narážím na to, že jsou zákony tvořeny tak, abychom náhodou těm „chudákům“ pachatelům nepřihoršili.

5 Biologická léčba

Cílem biologických léčebných metod je potlačení sexuální apetence. Tohoto potlačení lze dosáhnout:

- farmakologickou léčbou (chemická kastrace)
- odnětím hlavního centra produkce testosteronu, tedy varlat (kastrace)
- chirurgickým poškozením mozkových oblastí (stereotaktické operace)

V biologické terapii je u nás využívána farmakologická léčba a kastrace. Žádným z těchto typů léčby nelze změnit základní sexuální zaměření (sexuální preferenci). Zklidněním a útlumem naléhavosti sexuální motivace však snižují pravděpodobnost selhání a tím usnadňují racionální kontrolu sexuálního chování.⁸⁹

5.1 Farmakologická léčba

Je založena na hormonální manipulaci vybranými farmaky, nebo na použití těchto látek při ovlivnění neurotransmiterů⁹⁰, které určují sexuální chování. Oba tyto způsoby jsou založeny na pojetí sexu jako biologické potřeby a jejich cílem je snížení této potřeby.⁹¹ Nevýhodou tohoto způsobu biologické léčby je, že při vysazení léků se pacient vrací do stavu, v jakém byl před užíváním. Při ambulantním výkonu ochranné léčby, je dle MUDr. Hrdličky (viz. kapitola) běžnou praxí, že dodržování užívání předepsaných léků pacientem je kontrolováno odběrem krve.

5.2 Kastrace

Z latinského *castratio* – vykleštění, odejmutí pohlavních žláz. Jedná se o chirurgický zákrok, při kterém dojde k vyjmutí varlat, ve smyslu této definice lze rovněž užit termínu oboustranná orchiektomie. Kromě odnětí varlat lze se stejným účinkem chirurgicky odstranit pouze hormonálně aktivní tkáň varlete, přičemž kůra varlete je ponechána, jedná se o tzv. testikulární pulpektomii. Funkčním důsledkem kastrace je výrazný pokles hladiny testosteronu v krvi, což má za následek pokles sexuální apetence na úroveň, kterou je pacient schopen lépe kontrolovat. První terapeutická kastrace v pravém slova smyslu byla provedena v roce 1892 ve Švýcarsku. Počátkem 20. století byla terapeutická kastrace kromě Švýcarska

⁸⁹ Weiss, P., Sexuální deviace, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 249

⁹⁰ neurotransmiter - nízkomolekulární chemická látka, která přirozeným způsobem vzniká v nervové soustavě živočichů a slouží v ní k přenášení vzruchů

⁹¹ Weiss, P., Sexuální deviace, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 249

praktikována také v Nizozemsku, Německu, Skandinávii včetně Dánska a Islandu. Dánsko bylo první zemí, kde byla kastrace v roce 1929 legalizována jako léčebná metoda u sexuálních delikventů.⁹²

V České republice je provádění kastrace upraveno v § 27a zákona o péči o zdraví lidu.⁹³ Lze ji provést pouze na žádost pacienta, a po schválení odbornou komisí, kterou tvoří právník, nejméně dva lékaři se specializací v příslušném oboru a dva další lékaři nezúčastnění na provádění lékařského zásahu.

Názory použití tohoto typu biologické léčby se výrazně liší. Někteří odborníci se staví výrazně proti a vidí jí jako akt. terapeutického zoufalství, další jí považují za racionálně odůvodněnou léčebnou metodu. Dospělému muži s dokončeným somatosexuálním vývojem⁹⁴ je kastrace doporučována pouze v případech, že není naděje na jeho úspěšnou sociální adaptaci, tedy, že by bez kastrace musel zbytek života strávit v uzavřeném ústavu. Další podmínkou pro možnost indikace kastrace je, že deviace byla skutečnou příčinou sexuálního deliktu a to pouze u recidivujících sexuálních agresorů, sadistů (zde i po prvním deliktu) a recidivujících hetero a homosexuálních pedofilů, u této skupiny deviantů výhradně po neúspěchu předchozí ústavní léčby. Např. v USA je pachatelům sexuálních deliktů snížen trest odnětí svobody na čtvrtinu, v případě, že se podrobí kastraci.⁹⁵

Sexuolog Weiss v rozhovoru pro MF Dnes uvádí, že Česká republika je v současné době asi poslední zemí na světě, kde může pacient v rámci sexuologické léčby požádat o kastraci. Z kastrovaných pacientů za posledních třicet let, jenž je toto zákonem umožněno, nespáchal sexuální delikt ani jeden. Dle Weisse za posledních deset let požádalo o kastraci více než sto pacientů.⁹⁶

5.3 Stereotaktické operace

V šedesátých a sedmdesátých letech 20 století sexuologové od těchto operací očekávali změnu a útlum sexuálního puzení. Nehledě na etické problémy těchto zákroků, byla jejich teoretická základna nejasná a výsledky nepřesvědčivé. První operace tohoto druhu byla provedena v roce 1962, u homosexuálně pedofilního

⁹² Weiss, P., *Sexuální deviace*, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 259

⁹³ zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu

⁹⁴ somatosexuální vývoj – vývoj pohlavních znaků

⁹⁵ Weiss, P., *Sexuální deviace*, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 260-261

⁹⁶ Devianty trestáme příliš mírně, tvrdí sexuolog Weiss, iDNES.cz, /online/ 2008, dostupné na http://zpravy.idnes.cz/devianty-trestame-prilis-mirne-tvrdi-sexuolog-weiss-p0u-/domaci.asp?c=A080613_180102_krimizr

pacienta. Poté byly operace prováděny i v Československu. Od počátku devadesátých let se tyto operace v léčbě sexuálních deviantů neprovádějí. Riziko deteriorace⁹⁷ jiných mozkových funkcí a eventuálně i úmrtí byli příliš vysoké a jejich efekt na recidivu pacientů byl velmi neprůkazný.⁹⁸

⁹⁷ deteriorace - dočasné, krátkodobé snížení rozumových schopností

⁹⁸ Weiss, P., Sexuální deviace, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-634-9, s. 267

6 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba České republiky představuje instituci na poli trestní politiky, vychází ze součinnosti dvou profesí sociální práce a práva, zejména práva trestního. Její činnost je upravena zákonem o Probační a mediační službě.⁹⁹

V § 2 uvedeného zákona je definice probace a mediace. Probací se tedy pro účely tohoto zákona rozumí:

- organizování a vykonávání dohledu na obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným
- kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení
- sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
- individuální pomoc podmíněně propuštěnému a působení na něj, aby vedl řádný život a vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů

Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.¹⁰⁰

Demonstrativní výčet forem probační a mediační činnosti je obsažen v §4 odst. 2 zákona o Probační a mediační službě, já zde uvádím jen ty týkající se trestů a ochranných opatření:

- vykonávání dohledu nad chováním obviněného v případech, kdy bylo rozhodnuto o nahrazení vazby probačním dohledem,
- vykonávání dohledu nad chováním obviněného v případech, kdy byl dohled uložen, ve sledování a kontrole obviněného v průběhu zkušební doby, v kontrole a výkonu dalších trestů nespojených s odnětím svobody včetně trestu obecně prospěšných prací, ve sledování výkonu ochranných opatření,
- sledování a kontrola chování odsouzeného v průběhu zkušební doby

⁹⁹ zák. č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně některých zákonů

¹⁰⁰ Kalvodová, V. Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. 1. vyd. Masarykova univerzita : Brno, 2002, ISBN 80-210-3025-9. s. 160 - 161

v případech, kdy bylo rozhodnuto o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody¹⁰¹

Pro představu v tabulce č. 11 uvádím statistické údaje o počtu některých činností Probační a mediační služby za rok 2007¹⁰²

Kraj	PUPD §26 TZ	POD §60a TZ	PPD §63 TZ
PRAHA	7	499	142
PRAHA – VÝCHOD	5	466	125
ČESKÉ BUDĚJOVICE	1	261	94
PLZEŇ	1	455	106
ÚSTÍ NAD LABEM	3	483	176
HRADEC KRÁLOVÉ	3	277	203
BRNO	3	485	213
OSTRAVA	4	313	261

PUPD – podmíněné upuštění od potrestání s uloženým dohledem

POD – podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s uloženým dohledem

PPD – podmíněné propuštění z výkonu trestu s dohledem

¹⁰¹ Kalvodová, V. Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. 1. vyd. Masarykova univerzita : Brno, 2002, ISBN 80-210-3025-9. s.161

¹⁰² Probační a mediační služba, Statistiky, /online/ 2009, dostupné na <http://www.pmscr.cz/scripts/index.php>

7 Navrhované kroky k zabránění recidivy

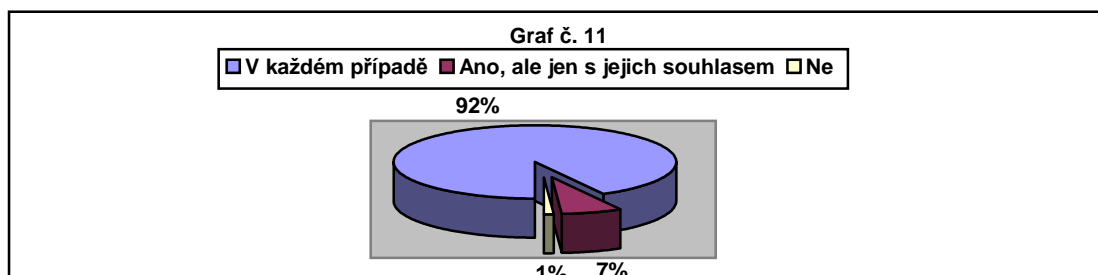
7.1 Možnost soudně nařídit kastraci

Podle dostupných informací, žádný z pacientů, jenž podstoupil biologickou kastraci, nespáchal sexuálně motivovaný trestný čin. Co jiného by mělo být cílem sexuologické léčby? Podle mého názoru není důležité, jakým způsobem je léčba provedena, ale to, že přináší výsledky. Proto mi připadá jako zcela neoprávněná silící kritika různých výborů zabývajících se dodržováním lidských práv (ať už těch domácích či z Evropské unie). Je poukazováno na to, že kastrace je pacientům nabízena výměnou za pobyt na svobodě. Já na tom nic špatného nevidím, ochrana společnosti je zaručena a pacient se může začlenit zpět do společnosti. To, že se to těmto pacientům opravdu daří, mi potvrdil i sexuolog MUDr. Hrdlička v rozhovoru (viz. kapitola 8). Po přečtení některých kasuistik případů sexuálně motivovaných vražd a brutálních znásilnění, jejichž oběťmi byly děti, bych byl pro možnost pachatelům těchto trestných činů soudem nařídit kastraci. Vždyť výkonem trestu odnětí svobody nebo některého z ochranných opatření není stoprocentně zaručeno, že se pachatel nedostane mimo zdi věznice nebo jiného obdobného zařízení a opětovně nespáchá sexuálně motivovaný trestný čin. Samozřejmě by byla kastrace nařizována jen pachatelům, u nichž by byl zákrok obhajitelný z hlediska medicínského, tedy u těch pachatelů, jenž se sexuálně motivovaných trestných činů dopouštějí pod vlivem sexuální deviace. Jinak řečeno, tento zákrok, by připadal v úvahu u stejného typu pachatelů, jako v současné době. Jediný rozdíl by byl v tom, že by k jeho provedení, nebylo zapotřebí, souhlasu osoby, u níž by měl být proveden.

To, že má veřejnost stejný názor, potvrzují výsledky internetové ankety (znázorněny v grafu č. 11) a odpovědi respondentů v dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce.

Respondentům byla položena tato otázka:

Mají být sexuální devianti, kteří se dopustili sexuálně motivovaných trestných činů souvisejících s jejich nemocí, kastrováni?

V anketě hlasovalo 21200 čtenářů.¹⁰³

7.2 Možnost monitoringu pohybu

Před ukončením výkonu trestu odnětí svobody nebo některého z ochranných opatření by byl určité skupině pachatelů pod kůži aplikován mikročip. Do skupiny pachatelů, u nichž by bylo možné takto postupovat, bych zařadil pachatele sexuálně motivovaných vražd, pachatele znásilnění dětí, tyto již po spáchání prvního skutku. Pachatele znásilnění dospělých, kteří se ho dopustili opakovaně. Orientoval bych se pouze na skupinu pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů, neboť u těchto je procento recidivního chování podle statistických údajů největší (jednalo by se o parafilní i neparafilní pachatele). Fungovalo by to na stejném principu, který se dnes běžně užívá při monitoringu pohybu automobilů. Plně si uvědomuji, že myšlenka, nemohu nic spáchat, neboť jsem pod dohledem, by asi nezabránila ve spáchání trestného činu. Ale po spáchání, by se zpětně mohlo zjistit, zda na místě činu nebyl ten, který má čip aplikován. Nezabránilo by se tedy samotnému spáchání, ale zabránilo by se případnému opětovnému pokračování v trestné činnosti. Nebyl by problém podezřelého vypátrat (záměrně píše podezřelého, neboť samotná přítomnost na místě činu, by ještě automaticky neznamenala, že se jedná o pachatele). Určitě je možné namítnout, že by asi nebylo velkým problémem si nechat čip odstranit. Ale už samotné odstranění, by bylo signálem, že něco není v pořádku.

Jsem si plně vědom, že oba výše uvedené kroky jsou zcela v rozporu s Listinou základních práv a svobod a Ústavou České republiky. Odborníky by zřejmě nebyly akceptovatelné. Jak ale vyplývá z dotazníku, který je součástí mé práce, s možností soudem nařídit kastraci by za určitých podmínek souhlasilo 95 respondentů ze sta a s možností monitoringu by souhlasilo 90 respondentů ze sta.

¹⁰³ Rada Evropy je znepokojena kastracemi sexuálních deviantů, iDNES.cz, /online/ 2008, dostupné na <http://www.novinky.cz/clanek/118833-rada-evropy-je-znepokojena-kastracemi-sexualnich-deviantu.html>

8 Rozhovor

V odborné literatuře je uvedeno hodně informací z oblasti sexuálních deviací, ale vždycky je přínosem a především velmi zajímavé hovořit s odborníkem. O rozhovor jsem požádal MUDr. Hrdličku, který pracuje jako sexuolog v Nemocnici v Českých Budějovicích a je zároveň soudním znalcem v oboru sexuologie a psychiatrie. Rozhovor se uskutečnil dne 05.11.2008, se svolením doktora Hrdličky jsem ho nahrál a jeho podstatnou část zde uvádím.

Otázka: Máte nějaké pacienty, jenž postoupili kastraci ?

Odpověď: Ano mám, tři nebo čtyři, jsou mezi nimi pedofilové a patologičtí sexuální agresoři. Po delším pobytu v léčebně s kastrací souhlasili a od té doby jsou v klidu. Tím myslím i po psychické stránce, protože se může stát, že pacient se zákrokem souhlasí a po jeho podstoupení nastávají problémy v sociální sféře. To že je někdo deviant, nevylučuje, že může být i psychopat, on by samozřejmě byl psychopatem i kdyby ke kastraci nedošlo, chci tím říct, že ne všichni pacienti jsou po kastraci spokojení.

Otázka: Vaši pacienti tedy po kastraci již nikdy nespáchali trestný čin ?

Odpověď: Nespáchali. Občas ke mně ještě docházejí, já jim sice žádné léky nedávám, protože už u nich prakticky nedochází k tvorbě mužských pohlavních hormonů, kromě malého množství v nadledvinkách, ale to je tak minimální, že už nemá cenu do nich „cpát“ nějaké léky.

Otázka: A co jejich sexuální život?

Odpověď: Ano, někteří sexuálně fungují, je zde možnost užívání např. Viagry, při které se nezvětšuje sexuální pud, ale dojde k erekci, která při nedostatku testosteronu nemusí být kvalitní.

Otázka: Říkal jste, že se jednalo i o pedofily, to jsou po kastraci schopni své sexuální aktivity převést např. na ženu.

Odpověď: Ano, svůj jiný sexuální pud dostanou pod kontrolu a nějakého sexuálního sblížení se ženou jsou schopni.

Otázka: Jaký je Váš názor na kritiku České republiky od Evropské unie, za způsob jakým je kastrace pacientům nabízena, tedy, že dostávají na výběr mezi pobytem v léčebně a kastrací?

Odpověď: Podle mého názoru se v daném případě jedná o seriózní nabídku. Jedná se o společenskou objednávku, já jsem si ochrannou léčbu nevymyslel. Já vím, že

jsou devianti, kteří se z důvodu své deviace dopouštějí činů, jenž jsou v rozporu se společností hájenými zájmy. Společnost od sexuologů, potažmo od soudních znalců v oboru sexuologie očekává, že zařídí, aby devianti, už nerecidivovali. Jestliže je někdo hodně nebezpečný a víme, že kastrace mu pomůže, tak mu můžeme říci, že buď bude v nějakém ústavu nadosmrti, nebo podstoupí kastraci. Poté ho můžeme pustit ven. Stále řešíme práva pachatelů, ale co práva obětí?. Já kastraci vnímám jako seriózní nabídku, která sice může působit jako manipulace, ale manipulace pro dobro věci, já pacientovi nechci ublížit, ale jestliže vím, že má za sebou několik závažných trestných činů, tak na to musím nějak reagovat a nehodlám se zabývat jemnými záhyby jeho duše, aby výsledkem toho byly další oběti. Já kastraci vnímám spíše jako právo společnosti na ochranu před lidmi, u kterých je medicínsky zjištěné riziko recidivy, já nechci kastrovat nějakého psychopata.

Otázka: Co si myslíte o tzv. detenčních ústavech?

Odpověď: Určitě jsou nějakí jedinci, asi jich nebude mnoho, které je nutné dlouhodobě zavřít. Myslím si, že kdyby to bylo na stálo, tak ty lidi už nemají co ztratit, bylo by dobré kdyby, ještě nějakou šanci na propuštění měli. Problém je v tom, že u nás je pouze jeden kriminál, kde se provádí sexuologická léčba při výkonu trestu, jinak se vykonává v běžných psychiatrických léčebnách, z nichž není problém utéct. Jde tedy o to, ať už to nazveme jakkoliv, vytvoříme takový ústav, který bude sdružovat vlastnosti kriminálu a vlastnosti léčebny. O vzniku takových zařízení se mluví už řadu let, už před rokem 1989.

Otázka: Jaké jsou podle Vás názory veřejnosti na sexuální devianty?

Odpověď: Jsou velmi přísné, a to nejen u „normální veřejnosti“. Podívejte se na postavení sexuálních deviantů ve věznicích, rozhodně to tam nemají lehké. Ve svých znaleckých posudcích jsem několikrát uvedl, že považuji za vhodné, aby byli umístěni do specializovaného oddělení Kuřimské věznice, protože v „normálním“ kriminále by to nezvládli. Řekl bych, že deviant, který osahá malou holčičku a dostane se do kriminálu, bude ve vězeňské hierarchii mnohem níž než psychopat který znásilní několik žen.

Otázka: Co si myslíte o chemické kastraci?

Odpověď: Chemická kastrace je „prdlý“ název, který vymysleli v USA. Chemická kastrace je prakticky podávání léku Androcur. To je lék který potlačuje tvorbu testosteronu a tím pádem oslabuje sexuální pud. V případě, že pacient tento lék přestane užívat, vrací se jeho sexuální pud do podoby před užíváním. Aplikaci tohoto

způsobu léčby bych se určitě nebránil.

Otázka: Co se děje v případě, že pacient, jemuž byla soudem nařízena ústavní ochranná léčba nespolupracuje a odmítá příjem léků?

Odpověď: U léčby sexuálních deviantů je právě spolupráce pacienta velmi důležitá a on většinou při svém pobytu v léčebně zjistí, že ostatním pacientům se uleví, že je s nimi i lépe jednáno a prakticky zjistí, že pokud žádné léky nebude užívat, nemá šanci se z léčebny dostat a užívat je začne. Nějaké násilné přinucení bych viděl spíše v psychiatrických léčebnách. S ústavní léčbou nemám až tak velkou zkušenost, tak nevím, jak by se postupovalo v případě, že by opravdu pacient odmítal přijmout jakýkoliv lék.

Otázka: V souvislosti s výkonem ambulantní léčby mně zajímá možnost kontroly užívání léků.

Odpověď: Ano, u těchto pacientů si pro kontrolu užívání léků vyžadují odběr krve. U tohoto druhu léčby jde spíše o to, že se po čase mezi mnou a pacientem vytvoří vztah jako mezi doktorem a „normálním“ pacientem. Z počátku mě určitě nemá rád, protože ho nějakým způsobem omezují, dávám mu nějaké tablety apod., ale časem zjistí, že jsem člověk, který se o něho zajímá a většinou dojde k vytvoření vstřícného vztahu i ze strany pacienta.

Otázka: Jaký máte názor na případnou možnost trestního stíhání soudních znalců při chybném vyhotovení znaleckého posudku?

Odpověď: Záleží na tom, kdo to bude posuzovat. Znalecký posudek je jeden z důkazů, já policistům udělám znalecký posudek, soud posléze může tento posudek přijmout nebo nepřijmout. Budeme trestat soudce za to, že ho přijali nebo nepřijali. Soud může dojít k závěru, že ten posudek se mu nějak nezdá a nechá si udělat jiný. Na druhou stranu pokud by se prokázalo, že je posudek např. koupený, tak zde bych se samozřejmě k potrestání znalce přikláněl. Lidé mají představu o tom, že posudek je jakési sudoku, které ten znalec má vyřešit. Toto však není tak úplně možné, znalec prostě na základě informací, které má k dispozici udělá posudek a může se stát, že za půl roku bude mít jiné informace a ten posudek může být trochu jiný. Znalec spíše vytváří takový příběh, nejedná se o nějaké luštění něčeho, prostě na základě informací udělám nějaké závěry. Jako znalec nejsem samozřejmě schopen zodpovědět dotazy, co by se stalo, kdyby?, pracuji pouze s fakty, které se již staly. Na základě informací které mám, dojdou k nějakému závěru, někdy řeknu ano, on říká, že byl opilý, říká, že měl tolik a tolik vypito, je-li pravda co říká, byl v době

činu opilý tak a tak. Ovšem podotýkám, že jsou to subjektivní údaje objektivně nepodložené, nanejvýš svědeckými výpověďmi. Tím chci říct, že vždycky rozhoduje soudce, někdy se setkávám s tím, že je snaha soudců nechat tu odpovědnost na znalcích.

Otázka: Jakým způsobem vzniká znalecký posudek?

Odpověď: Přečtu si celý spis a udělám si z něj výpisky, následně udělám vyšetření obviněného. Ve svém posudku se v podstatě vyjadřuji k něčemu, co se stalo, já u toho však nebyl, v podstatě bych ve svém posudku měl používat podmiňovacích způsobů, např. mohl být, ale je lepší říct prostě natvrdo, že ovládací schopnosti byly či nebyly na takové úrovni.

Otázka: Jakým způsobem probíhá samotné vyšetření před zhotovením znaleckého posudku?

Odpověď: Většinou mi stačí jedno sezení, výjimečně dvě. Od vyšetřujícího policisty dostanu otázky, na které se mám v posudku zaměřit. Rozhovor si nahrávám a poté ho analyzuji.

Otázka: Na jakém principu fungují přístroje, které se ke zjištění deviace používají, používáte je často?

Odpověď: V podstatě pracují na principu projekce obrázků s různými motivy, ať už různých typů lidského těla, či jejich částí, dětí, zvířat apod. a při tom se různými způsoby měří zvětšení objemu penisu.

Otázka: Jaký máte názor na případnou možnost vytvoření volně přístupného registru pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů?

Odpověď: Tito lidé jsou již v databázi lékařů a nikdo jiný se o jejich deviaci nemůže dozvědět. To bychom museli udělat registr všech psychopatů, alkoholiků, vykradačů samoobsluh atd. Toto by pouze poskytovalo iluzi toho, že to něco vyřeší, ale nevyřešilo by to recidivu. Udělejme registr vrahů, ale to bychom jim pak museli udělat rezervaci, protože by s nimi už nikdo nechtěl žít. Při dnešních postojích k sexuálním deviacím, které do osvícených postojů mají hodně daleko, by to bylo velmi zneužitelné. Prostě sexuální deviace je sexuální problém a jako takový je předmětem lékařského tajemství.

Otázka: Jaký máte názor na případnou možnost nějakého monitoringu pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů?

Odpověď: Pacient by s tím musel souhlasit, já bych jim to asi rozmlouval. Nemělo by to podle mého názoru žádný smysl.

9 Výzkum

9.1 Cíl výzkumu

Zjistit názor veřejnosti na:

- dostatečnost ochrany společnosti ze strany státu před pachateli těchto trestných činů
- na výši trestů odnětí svobody za nejzávažnější sexuálně motivované trestné činy
- na možnost státních orgánů výrazným způsobem zasahovat do lidských práv a svobod pachatelů – možnost soudem nařídit kastraci, monitoring pohybu po propuštění z výkonu trestu nebo ochranného opatření, nebo vytvoření veřejně přístupného seznamu těchto pachatelů.

9.2 Metodika výzkumu

Pro sběr dat jsem použil dotazník (vzor dotazníku je přílohou č. 1) ve kterém bylo sedm otázek. Otázky byly uzavřené. U šesti otázek bylo možné jednu z předepsaných odpovědí dále rozvést. Bylo velmi složité koncipovat otázky tak, aby byly respondentem jednoznačně pochopeny a aby na ně bylo možné jednoznačně odpovědět. Při sestavování dotazníkových otázek jsem vycházel z domněnky, že respondenti budou chtít vyjádřit svůj názor. Bohužel velká většina respondentů zvolila typ odpovědi pouze ano, ne, nevím, možnost rozepsání odpovědi byla využita minimálně.

Organizace výzkumu

Respondenty jsem volil zcela nahodile, bez osobních identifikačních údajů.

Žádal jsem je pouze o zařazení se do skupiny podle pohlaví, věku, vzdělání a příslušnosti k policii.

9.3 Vyhodnocení dotazníku

Dotazník vyplnilo sto respondentů, a to:

54 mužů

věk: do 32 let - 19, 33 a výše - 35

vzdělání: vyučen – 9, střední s maturitou – 32, vysokoškolské – 13

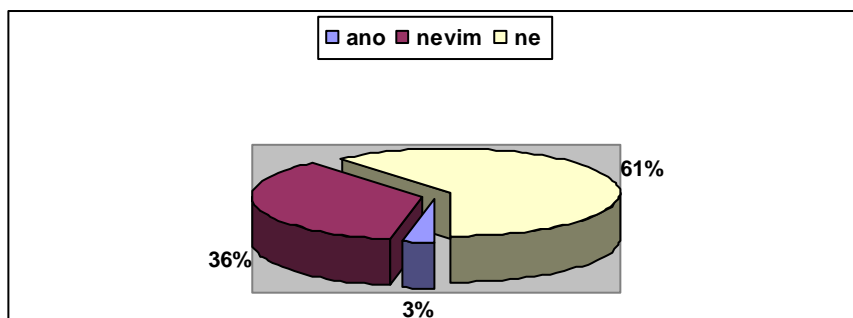
policista – 14, ostatní - 40

46 žen

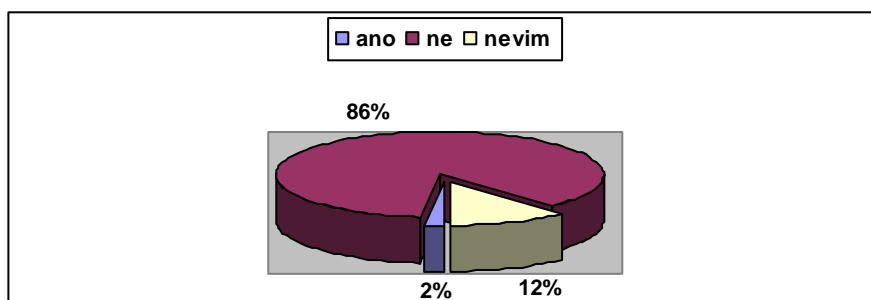
věk: do 32 let -19, 33 a výše - 27

vzdělání: vyučen – 10, střední s maturitou – 30, vysokoškolské – 6
policista – 11, ostatní - 35

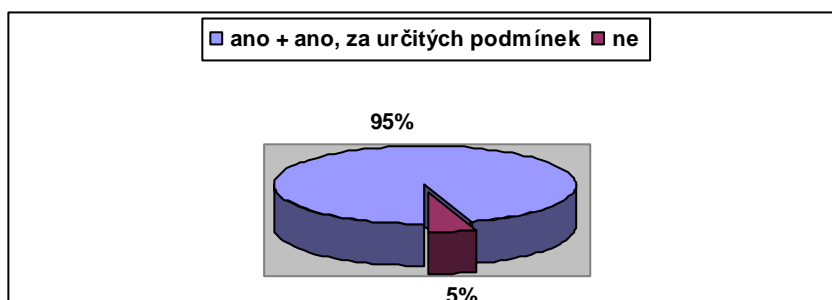
Otázka č. 1 - je společnost státem dostatečně chráněna před pachateli sexuálně motivovaných trestných činů?

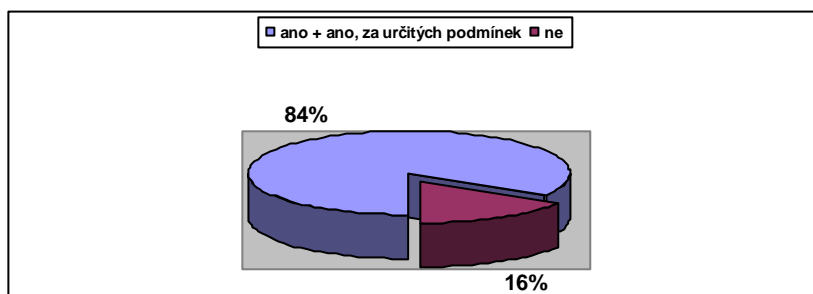
Otázka č. 2 - jsou u nás soudem uložené nepodmíněné tresty za spáchání sexuálně motivovaných trestných činů (sexuálně motivovaná vražda, znásilnění, pohlavní zneužívání) dostatečně vysoké

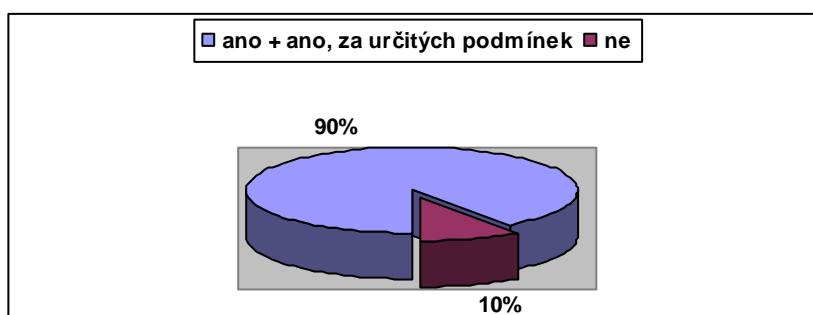
Otázka č. 3 - souhlasili byste s možností soudem nařízené kastrace pachatelům nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů (sexuálně motivované vraždy a znásilnění dětí)

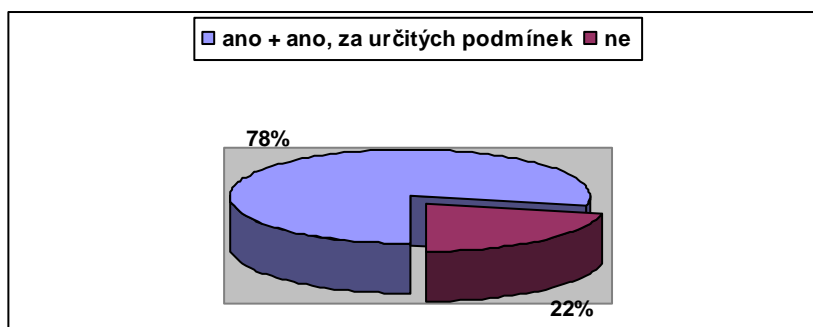
Otázka č. 4 - souhlasili byste s tím, že by byl pachatelům nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů automaticky ukládán doživotní trest bez možnosti propuštění

Otázka č. 5 - souhlasili byste s možností soudem nařízeného monitoringu pohybu (např. pomocí elektronických čipů či náramků) pachatelů nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů

Otázka č. 6 - souhlasili byste vytvořením volně přístupného registru pachatelů nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů (např. na internetu).

Otázka č. 7 - souhlasili byste s tím, aby zájemci o práci s dětmi (např. vychovatelé, dozor na různých táborech, kroužcích atd.) ze zákona museli k žádosti o přijetí dokládat výpis z rejstříku trestů

Z výsledků dotazníku vyplývá, že 61 ze 100 respondentů se ze strany státu necítí dostatečně chráněna před pachateli sexuálně motivovaných trestných činů. 86 respondentů považuje soudem uložené nepodmíněné tresty za sexuálně motivované trestné činy za nedostatečně vysoké. S možností soudem nařízené kastrace pachatelům nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů by souhlasilo 95 respondentů. 84 respondentů by souhlasilo s možností uložení doživotního trestu bez možnosti propuštění, pachatelům nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů. S monitoringem po propuštění z výkonu trestu nebo ochranného opatření by souhlasilo 90 respondentů a s vytvořením volně přístupného registru pachatelů nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů by souhlasilo 78 respondentů. S povinností, při žádosti o práci s dětmi (vychovatelé, dozor na dětských táborech, různých kroužcích), dokládat rejstřík trestů, by souhlasilo 98 respondentů.

Závěr

Ve své práci se podrobně zabývám nejzávažnějšími sexuálně motivovanými trestnými činy, vraždou se sexuálním motivem, znásilněním a pohlavním zneužíváním. Dle statistických údajů bylo od roku 1994 do roku 2007 na území České republiky spácháno celkem 75 sexuálně motivovaných vražd. Objasněno jich bylo 67 (89%). Od roku 1995 do roku 2007 bylo spácháno celkem 8149 znásilnění, objasněno 6551 (80%). Zde musím uvést, že novelou trestního zákona s platností od 1.5.2001 došlo k výraznému rozšíření předmětu útoku, tedy oběti, a to v tom smyslu, že jí nemusí být pouze žena. Zároveň k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu dochází nejen při donucení k souloži, ale i k jinému obdobnému pohlavnímu styku. Tím se rozumí takové sexuální aktivity, které lze z hlediska intenzity zásahu do sexuální sféry oběti považovat za srovnatelné se souloží, např. orální a anální sex. Počet evidovaných znásilnění se v následujících letech zvýšil. Statistické údaje týkající se pohlavního zneužívání jsou rozdělené na pohlavní zneužívání ostatní (§ 242 odst. 1) a pohlavní zneužívání v závislosti (§ 242 odst. 2 a § 243). U prvně uvedeného typu pohlavního zneužívání bylo v době od roku 1995 do roku 2007 spácháno celkem 10658 skutků, z toho objasněno 9746 (91%). U druhého typu bylo za stejné období spácháno 2294 skutků, objasněno 2227 (97%). Objasněnost těchto trestných činů je vysoká. U tohoto typu trestné činnosti, tedy kromě sexuálně motivovaných vražd, je však její vysoká latentnost (skrytost). Jinak řečeno orgánům činným v trestním řízení je oznamována jen část těchto trestných činů. Jejich skutečný počet je dle odborníků mnohem vyšší.

Pachatele sexuálně motivovaných trestných činů rozdělujeme na ty, kteří trpí sexuální deviací – v literatuře je nejčastěji užíván pojem parafilní pachatelé a na ty, kteří se sexuálních deliktů dopouštějí v rámci osobnostní či sociální patologie (psychopati, psychotici, mentálně retardovaní, pachatelé pod vlivem alkoholu či, drog a pod), v literatuře označováni jako neparafilní pachatelé. Zastoupení parafilních a neparafilních pachatelů se výrazně liší podle druhu trestné činnosti. Např. v souboru 60-ti pachatelů sexuálních vražd, nashromážděného v rozmezí 15-ti let, byla sexuální deviace diagnostikována u 41 pachatelů (68%). U trestných činů jejichž předmětem útoku jsou děti, bývá naopak sexuální deviace diagnostikována pouze u 10% pachatelů. Určitou vypovídající váhu mají opět statistické údaje, týkající se počtu odsouzených za trestné činy znásilnění a pohlavní zneužívání a počtu

uloženého ochranného léčení těmto odsouzeným. Z těchto údajů vyplývá, že ochranné léčení je nařizováno necelým 15% odsouzených. V těchto patnácti procentech uloženého ochranného léčení jsou zahrnuty všechny typy ochranného léčení, psychiatrické, sexuologické, protialkoholní a protitoxikomanské. To je pro mne překvapující údaj, u těchto trestných činů jsem čekal mnohem větší procento nařízeného ochranného léčení.

Výkon trestu odnětí svobody je v zabránění recidivy určitě nejspolehlivějším prostředkem trestní represe. Za znásilnění bylo v letech 2000 – 2007 odsouzeno celkem 1226 pachatelů, z toho 471 odsouzeným (38%) byl výkon trestu podmíněně odložen. Za trestný čin pohlavní zneužívání bylo ve stejné době odsouzeno 2869 pachatelů, výkon trestu byl podmíněně odložen 1772 odsouzeným (62%). Jedním z prostředků k dosažení účelu trestního zákona, kterým je chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob, je pohrůžka tresty. U podmíněného odsouzení jí opravdu hledám marně!

Do popředí bychom měli tedy stavět především výchovnou funkci trestu odnětí svobody. Ta je ve věznicích realizována v procesu zacházení. Zjednodušeně řečeno se jedná o soubor aktivit vězeňských pracovníků směřujících k tomu, aby byl odsouzený, po výkonu trestu, schopen začlenit se do společnosti a nepáchal trestnou činnost. O účinnosti výchovné funkce trestu odnětí svobody, tedy o účinnosti procesu zacházení, by se však pod vlivem statistických údajů o pachatelích trestných činů vraždy (sexuálně motivované), znásilnění a pohlavního zneužívání (v obou jeho formách), dalo bohužel pochybovat. Za sledované období 14-ti let, byl ve 44% pachatelem trestného činu vraždy recidivista. U trestného činu znásilnění to bylo ve 42%. U trestného činu pohlavní zneužívání ostatní byl pachatelem recidivista v 26% a pohlavní zneužívání v závislosti v 35%. U trestných činů znásilnění a pohlavní zneužívání (obě jeho formy) bylo sledované období od roku 2000 do roku 2007.

Dle trestního zákona je možné výkon trestu podmíněně odložit nebo jeho výkon podmíněně přerušit. Soud může v těchto případech nad odsouzeným vyslovit dohled. Dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt odsouzeného s úředníkem Probační a mediační služby. Účelem dohledu je sledování a kontrola chování odsouzeného. Podle mého názoru je odborně prováděný dohled jednou z cest, jak předcházet recidivě. Bylo by naivní myslet si, že ten, jemuž byl dohled nařízen, by probačnímu úředníkovi řekl, že spáchal nebo má v úmyslu spáchat trestný čin. Z kriminologického hlediska je však důležité včas rozpoznat, zda se u dohlíženého

neprojevuje nějaký patologický jev např. alkoholismus, nealkoholová toxikomanie apod. Tyto patologické jevy často představují podhoubí zločinu nebo mohou být jeho průvodním jevem.

Trestní sazba je přímo uvedena u jednotlivých trestných činů ve zvláštní části trestního zákona, a to buď prostřednictvím horní i dolní hranice nebo jen hranice horní. Podle mého názoru nejsou stávající trestní sazby dostatečně vysoké. U trestného činu vraždy je v prvním odstavci možné uložit trest odnětí svobody deset až patnáct let a to se mi zdá za zmařený lidský život opravdu málo. V připravované novele trestního zákona dochází u tohoto trestného činu v prvním odstavci ke zvýšení pouze horní hranice trestní sazby na 18 let. Rozhodně se mi nelíbí zachování dolní hranice trestní sazby. Kladu si otázku, proč je soudům ponechána možnost uložení tak nízkého trestu? U trestných činů znásilnění a pohlavní zneužívání dochází ke snížení maximální trestní sazby. V současné době je možné za tyto trestné činy, za určitých podmínek, uložit výjimečný trest. V navrhované novele trestního zákona je však za tyto trestné činy možné uložit trest odnětí svobody v maximální délce šestnáct let.

U závažných sexuálně motivovaných trestných činů je na obviněného vypracován znalecký posudek z oboru psychologie, psychiatrie nebo sexuologie. O tom, z kterého z uvedených oborů bude posudek vypracován, rozhodují podle potřeby orgány činné v trestním řízení. Na základě znaleckého posudku může soud uložit některé z ochranných opatření, a to společně s trestem nebo při upuštění od potrestání.

V případě, že soud uloží ochranné léčení, musí určit způsob jeho vykonání, tedy zda bude realizováno ambulantní nebo ústavní formou. V průběhu léčení může soud změnit způsob jeho výkonu. To se z pravidla stává před ukončením ochranného léčení, kdy se forma ústavní mění na ambulantní. Při ambulantním způsobu výkonu ochranného léčení je léčený z pravidla na svobodě (kromě případů, kdy je ambulantní léčení realizováno při výkonu trestu odnětí svobody). Proto je nutné důkladně zvažovat, komu je tento způsob výkonu ochranného léčení možno uložit. O tom, že to vždy tak bohužel není, svědčí okolnosti, které předcházeli vraždě devítiletého Jakuba Šimánka (případ byl velmi medializován, tak neuvádím žádné bližší informace). Jeho vrah po výkonu trestu odnětí svobody vykonával ochranné léčení ambulantní formou, to však sám ukončil a nakonec spáchal tak otřesný čin. Za zmínku stojí fakt, že v dnešní době je úplně jedno, že léčba probíhala na Slovensku,

v rámci Evropské unie je pohyb osob prakticky neomezený.

Ústavní forma výkonu ochranného léčení je nejčastěji realizována v psychiatrických léčebnách. Psychiatrické léčebny jsou zdravotnická zařízení. Na ostrahu mnohdy nebezpečných nebo nespolupracujících pacientů nejsou dostatečně vybaveni. A to jak po stránce stavebně-technické, tak i personální. Útěky pacientů nejsou tedy ničím neobvyklým. Trestná činnost páchaná na útěku je pak smutným výsledkem nefunkčního systému výkonu ochranného léčení v ústavní formě. Dalším problémem výkonu ochranného léčení v ústavní formě je, že neexistuje zákon nebo jiný právní předpis, který by výkon ochranného léčení upravoval. Byly by tak jasně stanoveny práva a povinnosti pacientů i personálu.

O ukončení ochranného léčení nebo změny jeho formy na ambulantní rozhoduje na základě lékařského posudku soud. Předpokladem pro ukončení léčby je, že pacient již není pro společnost nebezpečný. V kapitole věnované recidivě uvádím, že u pachatelů, kteří absolvovali ochrannou léčbu sexuologickou (jednalo se o pedofilní delikventy) byla zjištěna recidiva až u 25% pacientů. Každý čtvrtý pacient opětovně spáchal trestný čin. Je asi nemožné s jistotou určit, zda po ukončení léčby nebo jeho změny na ambulantní formu, pacient selže a opětovně spáchá trestný čin. Ale fakt, že lékaři a soud nesprávně posoudí nebezpečnost každého čtvrtého pacienta mi připadá příliš. Zvláště, když si představím, kolik utrpení a bolesti se za těmito čísly skrývá. Za stávající situace je však pouze možné, apelovat na svědomí těch, kteří o ukončení ochranného léčení spolurozhodují, tedy soudců a lékařů. Jejich rozhodnutí je právně nepostihnutelné.

Možnost uložení zabezpečovací detence je v ochraně společnosti významným posunem vpřed. O nutnosti institutu podobného typu se autoři odborné literatury zmiňovali již dávno. Zabezpečovací detenci jako jedno z ochranných opatření je možné uložit od 1. ledna 2009. Vzhledem k nemožnosti retroaktivity v trestním právu, nelze změnit již uložený druh ochranného opatření na jiný, který nebylo možné uložit v době, kdy se o uložení ochranného opatření rozhodovalo. Zjednodušeně řečeno to znamená, že jestliže bylo ochranné léčení uloženo před 1. lednem 2009, nelze ho změnit na zabezpečovací detenci. V psychiatrických léčebnách tedy nadále zůstanou jedinci, kteří by pro svou nebezpečnost splňovali kritéria pro uložení zabezpečovací detence.

Součástí mé práce je výzkum. Z jeho výsledků vyplývá, že veřejnost (v mém případě zastoupena sto respondenty) by schvalovala mnohem větší pravomoc

státních orgánů k zásahům do osobní svobody a integrity pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů. Před těmito pachateli se cítí být ze strany státu dostatečně chráněni pouze 3 respondenti. Dalo by se říci, že stát v očích veřejnosti v tomto ohledu neplní dostatečně svou funkci.

Ve své práci navrhuji kroky, které by podle mého názoru vedly k eliminaci recidivy. Jedním z nich by byla možnost soudem nařídit kastraci. Zcela si uvědomuji závažnost tohoto zásahu do osobní integrity. Recidiva je po provedení kastrace prakticky nulová. Proto se domnívám, že nesouhlas pachatele by neměl být překážkou k jejímu vykonání. Kastrace by samozřejmě byla nařizována pouze parafilním pachatelům. Jsem si vědom, že k tomuto radikálnímu kroku Česká republika asi nikdy nepřistoupí. Zvláště poté, kdy je kritizována Výborem Rady Evropy proti mučení za to, že je u nás kastrace, jako jedna z léčebných metod používána (a to je k jejímu provedení nutný souhlas pacienta). Třeba se zákonodárci a různé výbory na ochranu lidských práv přestanou více starat o práva pachatelů, než o práva jejich obětí a do popředí se dostane ochrana slušných lidí.

Na základě informací o dané problematice musím bohužel konstatovat, že současná právní úprava nezaručuje, že od společnosti budou odděleni ti, u kterých to soud nařídil. Společnost před nimi není dostatečně chráněna.

Při výkonu trestů a ochranných opatření jsou samozřejmě některá práva zaručená Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod omezena. Tato omezení jsou však těmito ústavními nebo jinými zákony přímo upravena. Chci říci, že pokud při výkonu trestů a ochranných opatření dochází k zásahu do základních lidských práv a svobod, je to vždy na základě zákona a v jeho mezích. Podle mého názoru by možnost výraznějších zásahů do základních lidských práv a svobod vedla k lepší ochraně společnosti.

Jsem otcem ročního syna a asi si dokážu představit utrpení rodičů, jejichž děti se stanou obětí trestného činu (u trestné činnosti se sexuálním motivem to platí dvojnásob) a zcela chápu jejich, v médiích často prezentovanou, touhu po pomstě. Tím nechci říci, že trestná činnost páchaná na dospělých je méně závažná, ale v některých případech je patrná určitá míra zavinění ze strany obětí. Rovněž je zde možnost prevence. U dětí jsou oba tyto faktory nulové.

Nezbývá než doufat, že tento pocit v budoucnu bude muset díky lepšímu přístupu příslušných institucí zažít čím dál méně rodičů.

Použitá literatura

Knihy

- 1-Bandura, L., *Práva vězně Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*, 1. vyd. Praha:GRADA Publishing, 1999, 160 s, ISBN 80-7169-555-6
- 2-Brichcín, S., Kalvach, Z., *Soudní psychiatrie a sexuologie pro policisty*, 1. vyd. Praha:Vydavatelství PA ČR, 2003, 127 s, ISBN 80-7251-129-7
- 3-Brichcín, S, Kolářský, A, Netík, K., Weiss, P., *Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie*,1. vyd. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1996, 108 s, ISBN 80-85121-16-6
- 4-Černíková, V., *Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciální prevenc)*, 1. vyd.Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005, 165 s, ISBN 80-7251-207-2
- 5-Hejda, J., Heřman, R., *Kriminologie*, Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické v Praze, 2006, 65 s
- 6-Hála, J., *Úvod do teorie a praxe vězeňství*, 2. vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice, 2006, 185 s, ISBN-80-86708-30-6
- 7-Chmelík, J. a kolektiv, *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 208 s., ISBN 80-7178-739-6
- 8-Jelínek, J., Sovák, Z., *Trestní zákon s poznámkami a judikaturou*, Praha:Linde, 2004, 960 s, ISBN 80-7201-450-1
- 9-Kalvodová, V., *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. 1.vyd.Masarykova univerzita: Brno, 2002, 272 s, ISBN 80-210-3025-9
- 10-Mařádek, V., *Výkladový slovník penologie*, 1. vyd, Ostravská univerzita v Ostravě, 2003,144 s, ISBN 80-7042-256-4

- 11-Mezník, J., Kalvodová, V., Kuchta, J. *Základy penologie*. 1. vyd. Masarykova univerzita: Brno, 1995, 75 s, ISBN 80-210-1248-X
- 12-Netík, K. a kol., *Sexuální delinkvence, sexuálně motivované vraždy, psychologický profil pachatele*, Praha 1997, 87 s
- 13-Novotný, O., Zapletal, J., a kol., *Základy kriminologie*, Univerzita Karlova, Praha, 1996, ISBN 80-7066-821-0, str. 7
- 14-Šámal, P., Púry, F., Rizman, S., *Trestní zákon – Komentář*, 5. vydání, Praha: C. H. Beck, 2003, 1582 s, ISBN 80-7179-624-7
- 15-Weiss, P., *Sexuální deviace*, 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 360 s, ISBN 80-7178-634-9
- 16 - Zapletal, J., *Prevence kriminality*, 3. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008, 170 s, ISBN 978-80-7251-270-6

Elektronické zdroje

- 1-Britové vyměřili násilníkovi z ČR čtrnáctkrát doživotí, Bleskově.cz, /online/ 2008, dostupné na <http://bleskove.aktualne.centrum.cz/cerna-kronika/krimi/clanek.phtml?id=617381>
- 2-Devianti se v Kuřimské věznici léčí už deset let, iDNES.cz, /online/ 2008, dostupné na http://zpravy.idnes.cz/devianti-se-v-kurimske-veznici-leci-uz-deset-let-ftlrno.asp?c=A080429194824_brno_atk
- 3-Devianty trestáme příliš mírně, tvrdí sexuolog Weiss, iDNES.cz, /online/ 2008, dostupné na http://zpravy.idnes.cz/devianty-trestame-prilis-mirne-tvrdi-sexuolog-weiss-p0u-/domaci.asp?c= A080613_180102_krimi_zra
- 4-Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Statistiky, /online/ 2008, dostupné na <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=3397&d=47145>

- 5-*Novodobí věštcí, aneb o psychologickém profilování pachatelů trestných činů*, Třetí pól, /online/ 2008, dostupné na <http://www.tretipol.cz/index.asp>
- 6-*Otázky za navrhovanou úpravou trestní detence osob s duševní poruchou*, VIA IURIS, /online/2009, dostupné na <http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=169>
- 7-*Pedofilové: Na co dostanou vaše děti?*, Pikant. cz., /online/ 2008, dostupné na <http://pikant.centrum.cz/krimi/160851-pedofilove-na-co-dostanou-vase-deti.aspx>
- 8-*Rada Evropy je znepokojena kastracemi sexuálních deviantů*, iDNES.cz, /online/ 2008, dostupné na <http://www.novinky.cz/clanek/118833-rada-evropy-je-znepokojena-kastracemi-sexualnich-deviantu.html>
- 9-*Recidiva*, Wikipedie, otevřená encyklopedie, /online/ 2008, dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Recidiva>
- 10-*Statistický přehled*, Správa jihočeského kraje, /online/ 2008, dostupné na Intranet PČR, <http://essk.pcr.cz>
- 11-*Vězeňská služba České republiky*, /online/ 2008 dostupné na: <http://www.vscr.cz/>
- 12-*Vnímání léčby sexuálních deviací*, Psychoterapie pro praxi, /online/ 2008, dostupné na http://www.zdravcentra.cz/cps/rde/xbcr/zc/6PSY2006_05_07.pdf

Zákony

- 1-Listina základních práv a svobod, Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- 2-Ústavní zákon č. 1/1993Sb., Ústava České republiky
- 3-zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu4-zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

5-zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících předpisů

6-zákon č. 257/2000 SB o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů a zákonů

7- zákon č. 141/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplnění

8-zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplnění

Seznam příloh

Příloha č. 1

Tento dotazník je součástí bakalářské práce zaměřené na pachatele sexuálně motivovaných trestných činů a účinnost prevence v této oblasti.

Zakroužkujte kategorie, do které patříte

1. muž – žena
2. věk – kategorie 15 – 21 let, 22 – 32, 33 – 43, 44 – 54, a 55 a výše
3. vzdělání - vyučen, střední s maturitou, vysokoškolské
4. policista, ostatní

Zakroužkujte odpověď, se kterou se nejvíce ztotožňujete

1. je společnost státem dostatečně chráněna před pachateli sexuálně motivovaných trestných činů

- 1) ano
- 2) ne – uveďte proč:
- 3) nevím

2. jsou u nás soudem uložené nepodmíněné tresty za spáchání sexuálně motivovaných trestných činů (sexuálně motivovaná vražda, znásilnění, pohlavní zneužívání – pedofile) dostatečně vysoké

- 1) ano
- 2) ne
- 3) nevím

3. souhlasili byste s možností soudem nařízené kastrace pachatelům nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů (sexuálně motivované vraždy, a znásilnění dětí)

- 1) ano
- 2) ano - za určitých podmínek (uveďte jakých):
- 3) ne

4. souhlasili byste s tím, že by byl pachatelům nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů automaticky ukládán doživotní trest bez možnosti

propuštění

1) ano

2) ano - za určitých podmínek (uved'te jakých) :

3) ne

5. souhlasili byste s možností soudem nařízeného monitoringu pohybu (např. pomocí elektronických čipů či náramků) pachatelů nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů

1) ano

2) ano - za určitých podmínek (uved'te jakých) :

3) ne

6. souhlasili byste vytvořením volně přístupného (např. na internetu) registru pachatelů nejzávažnějších sexuálně motivovaných trestných činů

1) ano

2) ano - za určitých podmínek (uved'te jakých) :

3) ne

7. souhlasili byste s tím, aby zájemci o práci s dětmi (např. učitelé, vychovatelé, dozor na různých táborech, kroužcích atd.) ze zákona museli k žádosti o přijetí dokládat výpis z rejstříku trestů

1) ano

2) ano - za určitých podmínek (uved'te jakých) :

3) ne